

CONCEPTUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE TERITORIALA ROMANIA 2030

O ROMÂNIE COMPETITIVĂ,
ARMONIOASĂ ȘI PROSPERĂ



DOCUMENT SUPUS CONSULTARII PUBLICE

Octombrie 2008



GUVERNUL ROMÂNIEI

 **MINISTERUL DEZVOLTĂRII,
LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI LOCUINTELOR**



**Proiect editorial: Direcția Generală Strategii și Politici pentru Coeziune Teritorială și
INCD-Urbanproiect, București
ISBN -978-973-88607-0-4**

Publicație editată de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor

Direcția Generală Strategii și Politici pentru Coeziune Teritorială
Str. Apolodor nr.17, sector 5, București, ROMANIA
Tel. 0372.114.520; Fax:0372.114.520
E-mail:csdtr@mdlpl.ro
www.mdlpl.ro

Direcția Generală de Comunicare, Relații publice, Mass-media și Transparență
Str. Apolodor nr.17, sector 5, București, ROMANIA
Tel. 0372.111.409; Fax:0372.111.515
E-mail:info@mdlpl.ro
www.mdlpl.ro



Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (MDLPL) are ca principale domenii de activitate planificare, dezvoltarea teritorială națională și regională, cooperarea transfrontalieră, transnațională și interregională, urbanismul și amenajarea teritoriului, construirea de locuințe.



În aceste domenii, MDLPL gestionează 48 de programe finanțate din fonduri europene și naționale. *Programele cu finanțare europeană sunt: Programul Operațional Regional 2007-2013 (REGIO), 11 programe de cooperare teritorială europeană, programe PHARE Coeziune economică și socială, programe PHARE cooperare transfrontalieră.* Programele finanțate în totalitate din bugetul de stat sunt destinate dezvoltării teritoriale, construirii de locuințe, reabilitării termice a blocurilor de locuințe, consolidării clădirilor cu risc seismic, dezvoltării infrastructurii rurale, construirii de săli de sport și de cămine culturale.



MESAJUL MINISTRULUI



Trăim vremuri în care viitorul se hotărăște sub ochii noștri, mâine putând fi prea târziu pentru a mai schimba o decizie greșită luată azi. Trăim timpuri când ceea ce se întâmplă lângă noi este consecința unor activități realizate la sute și mii de kilometri distanță, când rezultatele unui domeniu sunt perturbate de un proces prost gestionat în alte domenii. Planeta Pământ pare a deveni din ce în ce mai vulnerabilă și suntem datori să trecem de la o gândire secvențială la o abordare structurată a teritoriului în toată complexitatea sa, în respectul valorilor și nevoilor diverse ale comunităților, al managementului prudent al resurselor și patrimoniului natural și cultural.

Europa este tot mai conștientă că viitorul ei depinde de înțelepciunea cu care va ști să acționeze în așa fel încât competitivitatea și cooperarea, specificitatea și asemănarea să nu mai fie dihotomice, ci să devină cupluri în acțiune. Numeroasele disfuncții și nevoi ale teritoriilor așteaptă soluții în proiecte complexe de dezvoltare, gândite pe termen lung, iar soluțiile trebuie formulate și puse în funcțiune, în parteneriat teritorial, de către actorii din ariile vizate, în condițiile accentuării continue a competitivității.

Produsele cercetării teritoriale au atras atenția factorilor de decizie cu studii și rapoarte care au condus la formularea unei suite de documente strategice: Agenda Teritorială a Uniunii Europene, Carta de la Leipzig privind dezvoltarea durabilă urbană, precum și la pregătirea unui set de instrumente tehnice în sprijinul procesului de decizie în dezvoltare.

Recunoașterea importanței dimensiunii teritoriale la nivelul politicilor europene nu este de dată recentă, iar Carta Verde a Coeziunii Teritoriale, lansată de Comisia Europeană în dezbatere largă în aceste zile pune în evidență necesitatea abordării teritoriale strategice și integrate.

În România, preocupările privind planificarea strategică a dezvoltării teritoriale au crescut și s-au diversificat în ultimii ani, într-un proces complex de emancipare în domeniu, la nivel intern, în conexiune tot mai strânsă cu evoluțiile specifice la nivelul UE. Dinamica tot mai accentuată a evoluțiilor la nivel internațional, pregătirea procesului de programare în vederea integrării României în Uniune au atras necesitatea deciziilor rapide, bazate pe abordarea integrată a problemelor dar și a potențialului de dezvoltare. Toate acestea au condus în anul 2005 la inițierea procesului de elaborare a unui concept strategic de dezvoltare teritorială a României pe termen lung, concept care să valorifice potențialul teritorial atât în beneficiul dezvoltării interne cât și pentru afirmarea rolului în cadrul Uniunii Europene.

Guvernul României a aprobat, în anul 2005, Memorandumul care propunea 5 linii directoare de dezvoltare teritorială pe termen lung a României, pe baza concluziilor unui document realizat - la solicitarea și sub coordonarea ministerului de resort de la acea vreme - de către un colectiv de cercetători și cadre didactice de la INCĐ Urbanproiect și Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", București, cu colaborarea multor alți specialiști din domeniu. De atunci și până în prezent, numeroase autorități locale și asociații ale acestora, ministere și instituții centrale, asociații profesionale și ale sectorului privat, universități și ONG-uri au fost implicate în procesul de diseminare și consultare asupra propunerilor. Liniile directoare au fost detaliate și aducem acum, în fața dumneavoastră, un set de 9 obiective strategice privind dezvoltarea teritorială a României. Lansarea, spre dezbatere publică, a conceptului de dezvoltare teritorială pe termen lung a României marchează un moment de maturizare a procesului decizional în politicile publice din România, un punct de pornire pentru o abordare în care problemele și potențialul teritoriului, la scară micro- și macro-regională, să fie conștientizate și asumate de actorii instituționali, sectoriali și teritoriali. Conceptul strategic este prevăzut pentru finalizare în anul 2009 și va constitui baza strategiei de dezvoltare teritorială a României.

Obiectivul este acela de a asigura un instrumentar tehnic pentru factorii de decizie din administrația centrală și locală. Dorim să putem astfel asigura fundamentarea, din punct de vedere teritorial, a strategiilor sectoriale, a eforturilor financiare publice realizate prin programe naționale și europene, precum și să facilităm antrenarea fondurilor private pentru dezvoltare, folosind din plin oportunitățile pe care le oferă momentele pe care le parcurge țara și Europa.

Rafinarea documentului de față și transpunerea lui într-o strategie de dezvoltare teritorială, cu setul aferent de politici, programe și proiecte strategice teritoriale depinde de sugestiile, propunerile, observațiile, criticile și comentariile dumneavoastră.

László BORBÉLY
ministru dezvoltării, lucrărilor publice și locuințelor

CUPRINS

1. De ce este nevoie de un concept strategic de dezvoltare teritorială?	
<i>Ce face Europa?</i>	6
1.1. Aspecte generale	7
1.2. Ce fac statele Europei? Concepte strategice de dezvoltare teritorială la nivel național: Olanda, Irlanda, Cehia, Ungaria	8
1.3. Concepte strategice de dezvoltare teritorială la nivel macro-regional: Grupul VASAB, Grupul Vișegrad 4+2	12
1.4. Documente și abordări strategice, reforma în abordarea planificării teritoriale la nivelul Uniunii Europene	14
1.5. Instrumente europene de operaționalizare și implementare	15
2. De ce este nevoie de un concept strategic de dezvoltare teritorială?	
<i>Ce face România?</i>	18
2.1. Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială	19
2.2. Documente de referință	19
2.3. Cadrul instituțional și legislativ	19
2.4. Parteneriate pentru susținerea elaborării și implementării conceptului	20
2.5. Etape în elaborarea conceptului strategic de dezvoltare teritorială	21
3. Prezentarea Conceptului Strategic de Dezvoltare Teritorială	
<i>România 2030</i>	24
3.1. Provocări și potențial	25
• situarea României în context internațional	25
• dezvoltarea economică	27
• demografia	29
• dezvoltarea rurală	31
• calitatea mediului	33
3.2. Viziune, misiune și principii	35
3.3. Conceptul strategic - obiectiv general și linii directoare	38
3.4. Obiective strategice	
Obiectivul 1. Valorificarea perifericității prin dezvoltarea rolului de conector și releu la nivel continental și intercontinental	40
Obiectivul 2. Racordarea la rețeaua europeană de poli și coridoare de dezvoltare	42
Obiectivul 3. Structurarea și dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități urbane	44
Obiectivul 4. Afirmarea solidarității urban-rural	46
Obiectivul 5. Dezvoltarea rurală	48
Obiectivul 6. Consolidarea și dezvoltarea legăturilor interregionale ca suport al dezvoltării regionale	50
Obiectivul 7. Dezvoltarea adecvată a diferitelor categorii de teritorii	52
Obiectivul 8. Creșterea competitivității teritoriale	54
Obiectivul 9. Protejarea, dezvoltarea și valorificarea patrimoniului natural și cultural	56
4. Locul și rolul CSDTR în sistemul instituțional	58
4.1. Componentele reformei în planificarea teritorială - reforma inițiată de MDLPL și angajată prin Programul Național de Reforme 2007 - 2010	59
4.2. Condiții de implementare	63
5. Mesaj către cititori	67
Ne interesează opinia dumneavoastră!	
6. Glosar de termeni și bibliografie	68



1. DE CE ESTE NEVOIE DE UN CONCEPT STRATEGIC DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ ? *Ce face Europa ?*



Teritoriul național găzduiește atât potențialul natural pe care o țară îl deține, cât și toate rezultatele activităților comunităților în care este structurată populația acelei țări. Amprenta teritorială a diverselor aspecte privind starea resurselor naturale, a consecințelor pozitive sau mai puțin fericite legate de evoluția așezărilor urbane și rurale reprezintă o sinteză comprehensivă a proceselor care caracterizează evoluția țării.

Problemelor și aspirațiilor de dezvoltare le răspund de regulă, direct, strategiile sectoriale. Un plan de dezvoltare care să le cuprindă pe toate pare greu de construit. Este dificilă o abordare sintetică și integrată, care țintește rezolvarea problemelor și stimularea activităților competitive, nu doar din perspectiva relațiilor dintre sectoare ci și din cea a cooperării între actori instituționali foarte diferiți, de la niveluri teritoriale diferite. Pentru factorii de decizie și factorii tehnici este crucială raportarea premeditată la un document strategic rezultat în urma unei examinări comprehensive și integrate, inter-sectoriale și inter-instituționale a unui teritoriu. Perspectiva teritorială oferă până în prezent cea mai completă imagine a relațiilor dintre procesele dezvoltării la nivel național, reunite într-un concept unitar.

Conceptul strategic de dezvoltare teritorială este documentul care fundamentează și orientează strategia de dezvoltare teritorială a țării și oferă viziunea a ceea ce va fi România peste 20 de ani, document construit în parteneriat și agreat de actorii instituționali, sectoriali și teritoriali. De asemenea, aspectele și evoluțiile interne sunt puse în relație cu evoluțiile externe, relevante de la nivel internațional.

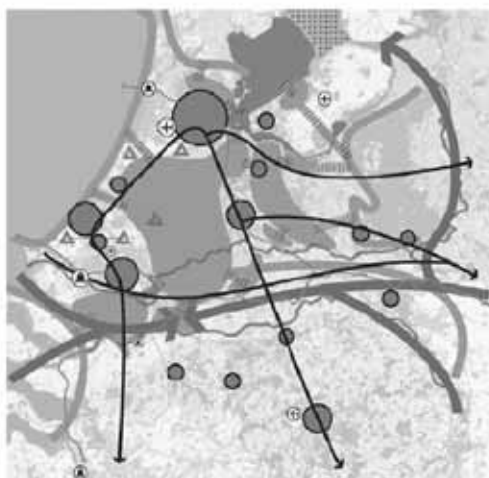
Conceptul strategic ține seama de spiritul intersectorial al progresului și de caracterul limitat al resurselor, ținând maximizarea impactului integrat al proiectelor care rezultă din obiectivele strategice și al investițiilor utilizate.

Prin caracterul său articulat și integrator, conceptul strategic de dezvoltare teritorială, asigură tratarea simultană a aspectelor privind coeziunea și competitivitatea, urmărind dezvoltarea teritorială durabilă.



1.2. Ce fac statele Europei ?

Concepte strategice de dezvoltare teritorială la nivel național



OLANDA

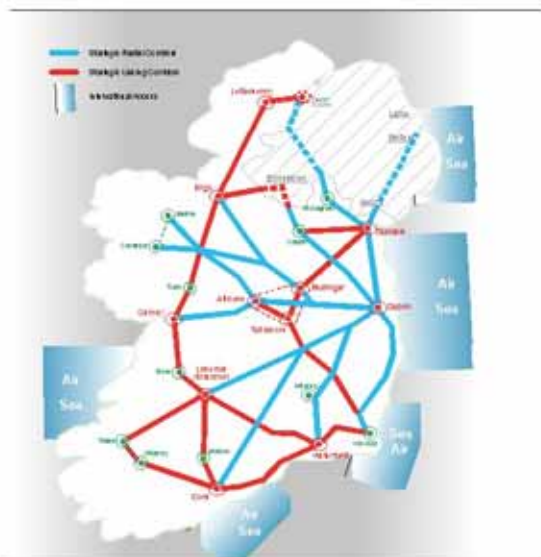
Olanda a elaborat Strategia Spațială Națională orientată pe două orizonturi de timp: 2020 și 2030, ca răspuns la cerințele dinamicii dezvoltării internaționale. Strategia de dezvoltare spațială este cea care asigură sprijinirea consolidării poziției orașelor și dezvoltarea de comunități rurale vibrante. Politica guvernului protejează valorile spațiale importante la nivel național și internațional cum sunt natura, peisajul, istoria și cultura; de asemenea asigură protecția publică față de acțiunea apelor și sprijină simultan crearea de 'spațiu pentru dezvoltare' (logo-ul. strategiei).

La elaborarea strategiei au contribuit: Ministerul Locuirii, Planificării Spațiale și Mediului (responsabil coordonator), Ministerul Agriculturii, Naturii și Calității Alimentelor, Ministerul Transporturilor, Lucrărilor Publice și Managementului Apelor și Ministerul Afacerilor Economice

Principalele orientări strategice ale documentului se referă la: concentrarea urbanizării și infrastructurii; stabilirea standardelor de calitate pentru municipii, orașe și sate, precum și pentru aspectele legate de accesibilitate; evoluția și prevederea proceselor de inundabilitate; investiții în calitatea naturii; dezvoltarea peisajelor de calitate; perspectivele de dezvoltare la nivelul regiunilor. Pe lângă orientările strategice, documentul tratează câteva teme specifice importante pentru Olanda, privind asigurarea materialelor de construcții, zonele militare, asigurarea energiei electrice, asigurarea extracției și depozitării gazelor naturale, politica spațială subterană, sigurarea apei potabile și industriale.

Instrumente de implementare ale strategiei constă în: amendamentele legislative și ale politicii privind terenurile, finanțarea implementării orientate către prioritățile strategice, cooperarea între actorii relevanți în dezvoltarea teritorială, luarea în considerare a evoluțiilor la nivelul contextului internațional

Documentul este produsul principal al Direcției Generale de Politică Spațială a Ministerului Locuirii, Planificării Spațiale și Mediului; acesta include obiectivele strategice, precum și programul de implementare al strategiei, program care este monitorizat, evaluat și actualizat pe baza unei agende. Strategia este instituționalizată prin Legea Planificării Spațiale și politica de utilizare a terenurilor, este monitorizată și evaluată, iar raportarea o face Direcția Generală de Politică Spațială către Camera Inferioară a Parlamentului.



IRLANDA

Irlanda a lansat în anul 2002 prima versiune a Strategiei Naționale de Dezvoltare Spațială (logo: Oameni, Locuri și Potențial), cu orizont 2020, elaborată sub coordonarea Ministerului Mediului și Administrației Locale.

Strategia structurează un cadru de planificare teritorială menit să influențeze politicile spațiale la nivel național, regional și local și să rezulte într-o dezvoltare social-economică și fizică echilibrată a regiunilor; strategia națională privește Republica Irlanda și este legată de strategia de dezvoltare spațială a Irlandei de Nord.

Obiectivele majore ale strategiei vizează: dezvoltarea regională echilibrată; fundamentarea strategiei pe potențialul teritorial și mai puțin pe redistribuire; maximizarea potențialului de dezvoltare prin dezvoltarea accelerată a amplasamentelor strategice; configurarea de noi relații urban-rural; promovarea prin toate politicile a formelor durabile de dezvoltare; structura națională spațială să fie sprijinită de sistemele naționale de transport, energie și comunicații.

La nivel național, responsabil cu implementarea strategiei este Ministerul Mediului și Administrației Locale, care raportează anual Cabinetului primului ministru. Strategia se implementează prin integrarea programelor sectoriale de investiții, a prevederilor Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, fonduri guvernamentale special constituite pentru implementarea strategiei, cheltuieli de pregătire. Pentru perioada 2008-2010 s-au alocat inițial 300 MEUR pentru proiecte pe bază de licitații (competitive bids). Strategia este detaliată în linii directoare pentru dezvoltare regională, care traduc obiectivele strategiei la nivelul regiunilor. În cadrul regiunilor, aceste obiective trebuie să se reflecte în planurile de amenajare teritorială și planurile urbanistice, la nivelele teritoriale de mai mică anvergură, ca bază pentru decizia privind autorizarea de construire a proiectelor de dezvoltare. Strategia este monitorizată inter-ministerial și toate departamentele și agențiile guvernamentale au obligativitatea de a prelua elementele relevante din strategie pentru încorporarea lor în planurile sectoriale de care răspund.

În viitorul imediat strategia necesită actualizare pentru anul 2009, privind următoarele aspecte: evoluția populației, focalizarea performanței economice pe investiții, asigurarea cooperării între administrații, consolidarea relațiilor în cascadă pornind de la strategia națională și până la scara locală. De asemenea, sunt necesare: includerea în strategia spațială a rezultatelor cercetării prin programul ESPON 2006, crearea cadrului de colaborare cu Irlanda de Nord, utilizarea experienței europene, studiarea rolurilor Irlandei la nivel internațional, implementarea Agendei Teritoriale a UE.



CEHIA

Guvernul Republicii Cehe a aprobat în anul 2006 prin decret guvernamental **Politica Națională de Dezvoltarea Spațială**. Documentul se adresează în vederea implementării membrilor guvernului, autorităților centrale în special Ministerului Dezvoltării Regionale și Ministerului Transporturilor, autorităților regionale și locale, primarului capitalei.

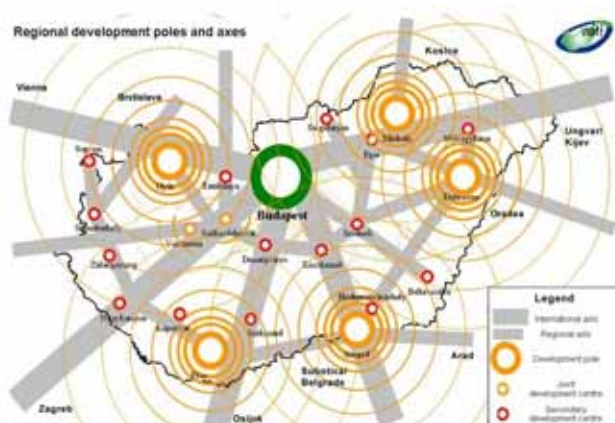
Documentul a fost elaborat sub coordonarea Ministerului Dezvoltării Regionale de către Institutul de

Obiectivele strategice ale Politicii Naționale de Dezvoltarea Spațială:

- Stabilește prioritățile naționale privind planificarea dezvoltării spațiale, în vederea asigurării dezvoltării teritoriale durabile
- Delimitează zonele cu necesități crescute pentru schimbare, datorită concentrărilor de activități de importanță națională și internațională
- Delimitează zonele de importanță națională și internațională, caracterizate prin valori și probleme specifice, zone a căror influență depășește granițele administrative ale regiunilor
- Delimitează zonele și coridoarele de transport și infrastructură tehnică de importanță națională și internațională, zone a căror influență depășește granițele administrative ale regiunilor
- Determină, în limitele regiunilor, zone și coridoare expuse riscurilor de mediu, recesiune, scădere economică, precum și altor categorii de riscuri

Domeniile principale pe care le tratează documentul strategic sunt zonele și axele de dezvoltare, categoriile de teritorii cu specific, coridoarele și zonele de transport, coridoarele și zonele de infrastructură tehnică.

Instrumentele pentru implementarea Politicii Naționale de Dezvoltare Spațială sunt în principal programele naționale de investiții finanțate din fonduri naționale, europene etc..



UNGARIA

Parlamentul Ungariei a adoptat primul Concept Național de Dezvoltare Spațială în 1998, pe baza legii privind dezvoltarea spațială, aprobată în 1996, și a principiilor Uniunii Europene, urmând ca procesul de implementare să fie sistematic monitorizat și evaluat la șase ani. Ca urmare a evaluării, în 2004 a fost aprobat documentul intitulat “Revizuirea Conceptului Național de Dezvoltare Spațială”.

Potrivit acestuia, a fost elaborată o versiune nouă a conceptului în anul 2005, care se află în prezent într-un nou proces de actualizare și dezvoltare urmând a fi lansată în anul 2009; această versiune se orientează mai mult pe rețeaua de localități și are de asemenea în vedere parteneriatul statelor membre ale Grupului Visegrad 4+2 privind dezvoltarea teritorială.

Conceptul se bazează pe șase piloni: intervenția centralizată pentru dezvoltare regională; armonizarea politicii regionale cu strategia și programele naționale; structurarea regională; asigurarea politicii de dezvoltare la nivelele regional, județean, districtual și la alte nivele teritoriale; dezvoltarea rurală; dezvoltarea orașelor și a satelor.

Viziunea privind dezvoltarea spațială a Ungariei este: “armonia spațială”. Obiectivul general este de a realiza o structură spațială armonioasă pe baza dezvoltării durabile social-economice și, în același timp, de a structura sisteme regionale cu identitate, capabile să se dezvolte prin resurse proprii. Obiectivele strategice sunt orientate pe termen lung (2020) și se referă la: dezvoltarea competitivității regionale, convergența teritorială, dezvoltarea teritorială durabilă și protejarea patrimoniului cultural, adâncirea integrării Ungariei în Uniunea Europeană, dezvoltarea proceselor de descentralizare și regionalizare. Privind dezvoltarea rețelei de localități, aceasta se bazează pe dezvoltare policentrică, echilibrarea relațiilor urban-rural, îmbunătățirea accesibilității, managementul durabil al patrimoniului, consolidarea cooperării.

Ministerul Administrației Locale și Dezvoltării Regionale coordonează procesul de elaborare a documentului, proces în care sunt implicate Centrul Național de Planificare Teritorială (VATI), Academia Ungară de Științe și Centrul de Studii regionale.



1.3. Concepte strategice de dezvoltare teritorială la nivel macro-regional



GRUPUL VISEGRAD (4+2)

În 1991, Polonia, Cehia, Slovacia și Ungaria au inițiat un proces de cooperare, formând Grupul de la Visegrad.

Grupul de la Visegrad, format din 4 state, este o asociere după modelul Benelux. Președinții statelor membre ale grupului au avut ca obiectiv inițial

Pe baza declarației comune au fost puse bazele unei strânse cooperări regionale între parteneri. Domeniile principale de cooperare sunt cultura, turismul, afacerile, domenii care în timp s-au sofisticat, atât datorită extinderii parteneriatelor tematice cu diverse alte state, cât mai ales în contextul problematicilor comune odată cu funcționarea ca state membre ale UE.

În anul 2008, România și Bulgaria au semnat un acord cu grupul statelor Grupului Visegrad (4+2) pentru colaborarea în domenii de interes comun privind dezvoltarea teritorială, promovarea în cadrul viitoarei etape a politicii de coeziune și a viitoarei etape de programare a fondurilor europene, problemele și dezideratele comune ale statelor membre, în vederea consolidării rolurilor și poziției lor în cadrul UE. De asemenea, este pus accentul pe importanța perspectivei teritoriale în abordarea dezvoltării și coeziunii.

Astfel, ministerele responsabile cu planificarea teritorială au decis să conlucreze în vederea configurării domeniilor comune de interes în dezvoltarea teritorială, precum și a identificării obiectivelor strategice comune. Proiectele strategice care rezultă din acestea, de importanță pentru regiune și la nivel UE, urmează să fie promovate în parteneriat spre finanțare și implementare.



VISION AND STRATEGIES AROUND THE BALTIC SEA (VASAB)

Statele din Regiunea Mării Baltice au inițiat, prin cele 11 ministere responsabile cu planificarea teritorială, o cooperare bazată pe o viziune comună de dezvoltare, vizând dezvoltarea pe termen lung a regiunii. Statele partenere sunt: Danemarca, Suedia, Finlanda, Germania, Polonia, Lituania, Letonia, Estonia și, recent, Rusia, Belarus, Norvegia. Planul se bazează pe o viziune comună de dezvoltare structurată în parteneriat, aprobată în anul 1994, în cadrul Conferinței de la Tallin. Organul coordonator al planului este Comitetul permanent, sprijinit de secretariatul privind dezvoltarea teritorială.

Cooperarea are un caracter relativ informal, lipsit de proceduri birocratice, bazat pe structuri flexibile și buget modest, pentru a asigura flexibilitate și focalizare pe obiectivele strategice.

Planul de dezvoltare strategică teritorială comun se bazează pe rețeaua urbană de importanță internațională, asigurarea relațiilor eficiente și durabile între orașe, zonele caracterizate prin dezvoltare dinamică și calitatea vieții, precum și pe funcționarea sistemului de planificare spațială comprehensivă.

Planul VASAB 2010 Plus aduce șase teme importante pentru dezvoltarea spațială:

- cooperarea între regiunile urbane, în domeniile dezvoltării durabile
- susținerea zonelor strategice de dezvoltare spațială, importante pentru integrarea transnațională în sistemul regiunii Marii Baltice
- asigurarea legăturilor transnaționale de transport, importante pentru integrarea internă a regiunii și a acesteia în Uniunea Europeană
- diversificarea și consolidarea zonelor rurale
- dezvoltarea rețelelor verzi transnaționale, inclusiv a peisajelor culturale
- dezvoltarea integrată a zonelor costiere și insulare

Cooperarea între statele VASAB are un puternic impact spațial și se concretizează în actualizarea legislațiilor naționale, a documentelor de planificare, a programelor de investiții în sensul atingerii obiectivelor comune ale statelor partenere în regiune. Parteneriatul a condus de asemenea, la gândirea pe termen lung a dezvoltării, la implicarea diverșilor factori de decizie sectoriali în proiecte pe termen lung, continuitate în procesele de dezvoltare și consolidarea încrederii între parteneri.

Aspectele pe care VASAB le promovează în practica internațională privesc:

- importanța egală a implicării politice și a conducerii politice conștiente și puternice
- elaborarea viziunii de dezvoltare ca un proces continuu, dinamic
- necesitatea păstrării echilibrului între funcțiile cooperării vizionare: planificarea strategică, inițierea proiectelor potrivit strategiei comune și monitorizarea rezultatelor acestora.



1.4. Documente și abordări strategice, reforma în abordarea planificării teritoriale la nivelul Uniunii Europene

Inițiat sub președinția germană în 1999, procesului de definire a perspectivelor de dezvoltare spațială comunitare i-a fost dat un nou impuls în 2007, când, tot sub președinția germană, au fost adoptată **Carta de la Leipzig** privind orașele europene durabile și **Agenda Teritorială a Uniunii Europene**, care conține principii directoare pentru dezvoltarea spațială durabilă, Leipzig, mai 2007.

Carta de la Leipzig privind orașele europene durabile se bazează pe aserțiunea că Europa are nevoie de orașe puternice; documentul conține două mesaje politice:

- Dezvoltarea urbană integrată ar trebui aplicată unitar la nivelul Europei, iar cadrul cel mai potrivit este cel stabilit la nivel național și european.
- Atenția factorilor de decizie ar trebui să se concentreze asupra comunităților urbane defavorizate.

Agenda Teritorială a Uniunii Europene constituie un cadru strategic și orientat către acțiuni în domeniul dezvoltării teritoriale a Uniunii Europene, conținând recomandări pentru dezvoltarea teritorială integrată și urmărește să mobilizeze potențialul regiunilor și orașelor europene în vederea unei dezvoltări economice sustenabile și a creșterii ocupării, sprijinind astfel implementarea strategiilor de la Lisabona și Goeteborg. Conform acestui document, competitivitatea Europei la nivel mondial va fi consolidată prin utilizarea diversității sale teritoriale într-un mod mai inovativ, aducând-o mai aproape de cetățenii săi. Recomandările furnizate de Agenda Teritorială a Uniunii Europene se bazează pe analiza experților, realizată în documentul *"Territorial State and Perspectives of the EU"*.

Țintele Agendei Teritoriale a Uniunii Europene vor fi atinse prin intermediul *structurilor informale de cooperare*, în care *ministerelor responsabile cu dezvoltarea teritoriului le revine un rol cheie* pentru conștientizarea și stimularea dezbaterii asupra celor mai importante provocări pentru Europa în domeniul coeziunii teritoriale.

1.5. Instrumente europene de operaționalizare și implementare

Documentele strategice privind dezvoltarea teritorială structurează orientări majore, pe termen lung, privind aspecte intersectoriale și presupun un grad ridicat de complexitate și un nivel de abstractizare deosebit.

Dificultatea majoră pe care o întâmpină documentele strategice privind dezvoltarea teritorială constă în procesul de implementare care, din cauza varietății de actori a căror implicare o solicită, a multiplelor categorii de resurse pe care le reclamă, a cooperării interinstituționale și inter-sectoriale necesare, este greoaie, de durată și se bazează pe mecanisme manageriale și instrumente sofisticate.



Prin Agenda Teritorială a Uniunii Europene a fost făcut un pas decisiv de la etapa de principii în planificare teritorială, formulate în ESDP, către precizarea direcțiilor strategice, a actorilor și responsabilităților acestora. În determinarea acestui demers, importante au fost provocările cărora trebuie să le facă față statele membre ale UE la nivel intern (guvernanța pe mai multe niveluri, dezvoltarea urbană necontrolată, consultări privind politicile și documente strategice) și internațional (schimbările climatice, fenomenele demografice și migrația, problema energiei, criza alimentelor etc.).

Portugalia a valorificat momentul favorabil creat de adoptarea Agendei Teritoriale și a Cartei de la Leipzig, în 2007, operaționalizându-le printr-un program de acțiuni privind implementarea Agendei Teritoriale, în care ministerele din fiecare stat vor prelua un rol activ în perioada 2007-2010. Prin adoptarea Primului Program de Acțiune de către miniștrii responsabili cu amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională, în 23-24 noiembrie, 2007, aceștia s-au angajat să coopereze pentru implementarea celor cinci linii de acțiune ale programului și să se concentreze împreună asupra dosarelor cheie ale UE menționate în Agenda Teritorială, în vederea pregătirilor privind revizuirea bugetară a UE. Liniile de acțiune privesc aspecte centrale ale diverselor aspecte ale dezvoltării Uniunii Europene, aspecte care vizează coeziune teritorială:

- abordarea politicii agricole comune și a dezvoltării rurale în vederea consolidării articulării acesteia cu politica regională, identificarea modului în care politica rurală și agricolă contribuie la atingerea obiectivului de coeziune teritorială, luarea în considerare a impactului teritorial pe care îl are reforma Politicii Agricole Comune;
- aferent Strategiei Lisabona, este necesară luarea în considerare a dimensiunii teritoriale în redefinirea strategiei europene pentru creștere și ocuparea forței de muncă după 2010, precum și precizarea importanței și a ariei de acoperire a coeziunii teritoriale în cadrul Strategiei de la Lisabona;
- strategia de dezvoltare durabilă trebuie să ia în considerare, în procesul de implementare, dimensiunea teritorială a politicilor sectoriale, cu accent pe adaptarea teritoriilor la schimbările climatice, din perspectiva adaptării și dezvoltării durabile a acestora;
- fundamentarea viitorului politicii de coeziune va necesita pregătirea unei baze solide pentru deciziile politice și bugetare cu privire la viitoarea politică de coeziune, luând în considerare rezultatele dezbaterilor de până în prezent; de asemenea, va necesita o abordare comună a conceptului de coeziune teritorială și a implicațiilor sale pentru politica de coeziune;
- dezvoltarea teritorială integrată și guvernanța se vor baza pe îmbunătățirea instrumentelor actuale de elaborare a strategiilor și operaționalizarea acestora, consolidarea modalităților de abordare teritorială integrată, implicarea actorilor responsabili în procesele de planificare și operaționalizare a politicilor teritoriale.



Trei scenarii pentru anul 2030 privind impactul teritorial al politicilor europene asupra structurii spațiale și ierarhiei urbane



1. Scenariu bazat pe tendințe



2. Scenariu bazat pe politica orientată pe competitivitate



3. Scenariu bazat pe politica orientată pe coeziune

Sursa: Territorial Futures, Spatial scenarios for Europe, Proiectul 3.2, Programul ESPON 2006



Carta Verde a Coeziunii Teritoriale

În 6 octombrie 2008 a fost lansată, la sediul Comisiei Europene de la Bruxelles, Carta Verde a Coeziunii Teritoriale, având ca mesaj chiar subtitlul său: **“Transformarea diversității teritoriale într-un avantaj”**.

Carta se bazează pe Agenda Teritorială și pe Programul de Acțiune de implementarea a agendei, documente adoptate în perioada președințiilor germană și portugheză. Premisa dezbaterii privind coeziunea teritorială este recunoașterea diversității teritoriului Uniunii Europene, care trebuie valorificată ca potențial.

Documentul abordează perspectiva teritorială ca articulație între eficiența economică, coeziunea socială și echilibrul ecologic și pledează pentru dezvoltare teritorială mai echilibrată și armonioasă, valorificarea diversității teritoriale, coordonarea politicilor pentru zonele vaste, promovarea orașelor competitive, preocuparea privind excluderea socială, creșterea accesului la educație, servicii medicale, energie.

În viziunea cartei, dezvoltarea echilibrată și armonioasă a teritoriului se bazează pe concentrarea dezvoltării prin depășirea diferențelor de densitate, conectarea teritoriilor prin depășirea factorului distanță, cooperare prin depășirea factorului divizare și tratarea diferențiată a regiunilor cu caracteristici geografice specifice (regiunile montane, regiunile insulare, regiunile rar populate).

Pasul politic semnificativ pe care îl face carta constă în lansarea conceptului de coeziune teritorială în dezbateri și practică, la nivel comunitar și național. La nivel comunitar, dimensiunea și coeziunea teritorială vor fi luate în considerare în programarea politicilor Uniunii Europene privind transportul, energia, mediul, concurența, politica spațială maritimă, primul pilon al politicii agricole, strategia privind ocuparea forței de muncă, conectarea la internetul de mare viteză, accesul la cercetarea de calitate și proiecte transnaționale. La nivelul statelor membre, atât intern cât și între state, au loc în prezent două categorii de procese care reflectă urgența structurării unei atitudini și necesitatea luării unor decizii privind conceptul de coeziune teritorială: pe de o parte, se dezbate conceptul în sine, pe de altă parte se lucrează în grupuri tehnice transnaționale pentru explorarea diverselor componente ale conceptului, precum și posibile instrumente de observare, evaluare, implementare a acestuia.

Carta Verde a Coeziunii Teritoriale este un document deschis; capitolul final lansează în consultare publică o suită de întrebări-cheie despre coeziunea teritorială în scopul structurării unui concept comun privind: definirea coeziunii teritoriale, anvergura și sfera de cuprindere a acțiunii teritoriale, îmbunătățirea cooperării și coordonării, structurarea de noi parteneriate teritoriale, îmbunătățirea înțelegerii coeziunii teritoriale.

Consultarea publică se va încheia în data de 28 februarie 2009; un rezumat al rezultatului consultării va fi publicat după încheierea procesului



2. DE CE ESTE NEVOIE DE UN CONCEPT STRATEGIC DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ ? *Ce face România ?*



2.1. Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 (CSDTR) este un document strategic privind dezvoltarea teritorială durabilă și integrată pe termen mediu și lung a României. Conceptul asigură un cadru de fundamentare a dezvoltării teritoriale a României, în conexiune cu evoluțiile din spațiul european și internațional și se bazează pe practicile curente în domeniul planificării teritoriale (spre exemplu, din Finlanda, Irlanda, Ungaria, Olanda, Franța, etc.). *Nota specifică a acestuia este apelul la o viziune integratoare a acțiunilor de dezvoltare, în care nu se propun soluții generale pentru probleme ci soluții care izvorăsc din nevoile și caracteristicile diferitelor zone.*

CSDTR stabilește liniile directoare de dezvoltare teritorială a României la scară regională, interregională, națională, prin integrarea relațiilor relevante la nivel transfrontalier și transnațional, corelând conceptele de coeziune și competitivitate la nivelul teritoriului. Conceptul strategic și, ulterior, Strategia de dezvoltare teritorială a României se elaborează de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (MDLPL), sub coordonarea Primului-ministru, se avizează de către Consiliul de planificare strategică și se aprobă prin lege. Documentul este rezultatul activității unui colectiv de cercetători și cadre didactice de la INCD Urbanproiect și Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", București, cu colaborarea multor alți specialiști din domeniu.

Scopul CSDTR este de a pune în evidență, din perspectivă teritorială integrată, modalitățile de valorificare a potențialului național, în vederea recuperării decalajelor de dezvoltare față de țările europene, de a stimula dezvoltarea echilibrată a României și de a consolida rolul României ca stat membru al Uniunii Europene și ca actor activ în zona Europei Centrale și de Est. CSDTR urmărește maximizarea impactului investițiilor străine și naționale, orientându-le către zonele relevante, prin intermediul proiectelor strategice naționale și a politicilor publice elaborate în conformitate cu obiectivele acestuia.

2.2. Documente de referință

Baza conceptuală a documentului strategic este convergentă cu cea promovată de documentele strategice europene, cum sunt Agenda Teritorială a UE, Carta de la Leipzig pentru orașe europene durabile și de documentele programatice naționale. Totodată, conceptul strategic a preluat elementele relevante privind dimensiunea teritorială din documentele strategice elaborate până în prezent: Strategia națională de dezvoltare economică pe termen mediu a României, 2000; strategia de dezvoltare durabilă a României „Orizont 2025”, inițiată în 2003; strategii naționale sectoriale - economie, mediu, social, sănătate, educație, dezvoltare rurală, transporturi, mediu, turism etc.

2.3. Cadrul instituțional și legislativ

CSDTR constituie una din cele șapte componente ale procesului de reformă în planificarea teritorială inițiat de MDLPL în anul 2005 (a se vedea cap.4) și are rolul de a stimula implementarea celorlalte componente ale sistemului reformei. Activitățile cele mai importante care conduc la implementarea reformei în planificarea teritorială sunt prevăzute ca angajamente ale MDLPL în cadrul Programului Național de Reforme 2007-2010, potrivit cerinței de implementare a Strategiei Lisabona la nivel național.



CSDTR este menționat în Planul Național de Dezvoltare și Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 ca unul din documentele cadru, urmare a necesității asigurării dimensiunii teritoriale în procesul de programare și implementare a fondurilor europene pentru perioada 2007-2013. Rolul CSDTR, relația cu documentele de planificare teritorială, cu strategiile sectoriale, instrumentele de implementare au fost introduse, etapizat în cadrul legii 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, prin modificări și completări (Legea nr.289/ 2006 și O.G. Nr.27/2008). Conform prevederilor acestora, conceptul strategic și strategia de dezvoltare teritorială se elaborează sub coordonarea Primului Ministru, responsabil fiind MDLPL.

2.4. Parteneriate pentru susținerea elaborării și implementării CSDTR

Pe parcursul procesului de elaborare a conceptului strategic, numeroase autorități locale și asociații ale acestora, ministere și instituții centrale, asociații profesionale și ale sectorului privat, universități și ONG-uri au fost implicate în procesul de diseminare și consultare asupra propunerilor.

În procesul de construire și operaționalizare a CSDTR, cooperarea și coordonarea activităților diferiților actori este crucială. Actorii, de la nivel central până la cel local dețin capacitatea de integrare a priorităților de dezvoltare la diverse scări teritoriale, fructificând potențialul pe care îl aduce, la nivel teritorial, asocierea lor în rețele și zone de dezvoltare economică. Aceștia pot contribui la identificarea și promovarea proiectelor strategice în scopul implementării politicilor naționale, în mod adecvat teritoriului, fiind singurii capabili să abordeze și să implementeze un sistem de management pe mai multe niveluri.

Intervențiile limitate pe criterii sectoriale, disparate, fără a ține seama de întrepătrunderea cu efectele din alte sectoare nu sunt compatibile cu spiritul acestui concept. Este foarte important ca parteneriatele să fie structurate nu numai pe verticală, pe niveluri administrative, ci și pe orizontală, pe domenii și sectoare, asigurând corelări și ajustări ale proiectelor sectoriale cu impact teritorial în funcție de nevoile teritoriului.

De aceea nu limita administrativă ci limita ariei de manifestare a problemelor trebuie să orienteze soluțiile propuse și să ghideze formarea parteneriatelor.



2.5. Etape în elaborarea Conceptului Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 - scurt istoric -

Perioada	Activitatea / Documentul
2005, mai	Semnalarea nevoii de elaborare a unui concept strategic pentru dezvoltarea teritorială a României de către un grup de consultanți în amenajarea teritoriului Acceptarea și inițierea proiectului de elaborare a unui document strategic de către conducerea fostului Minister al Transporturilor, Construcțiilor și Turismului (MTCT)
2005, septembrie	Formarea unui grup inter-instituțional de lucru și demararea activității de realizare a analizei necesare elaborării proiectului Conceptului Strategic pentru Dezvoltarea Spațială a României 2007-2025 (CSDTR), sub coordonarea MTCT Prima schiță a CSDTR, elaborată de grupul de lucru, a fundamentat formularea liniilor directoare de dezvoltare teritorială a României pe termen lung, propuse spre aprobare Guvernului prin Memorandum
2005, octombrie	Aprobarea de către Guvernul României a celor 5 linii directoare propuse pentru dezvoltarea teritorială pe termen lung a României, în primul CSDTR, formulate în Memorandum-ul înaintat de MTCT
2006, martie	Prezentarea primei faze a lucrărilor la CSDTR pentru consultare tehnică în cadrul unei întâlniri interinstituționale Aprobarea documentului elaborat de către conducerea fostului MTCT
2006, aprilie	Recunoașterea dimensiunii teritoriale a priorităților Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 se face prin referire la liniile directoare ale CSDTR
2006, iulie	O primă amendare a legislației în vederea legiferării rolului și conținutului CSDTR, prin completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul în baza Legii nr. 289/2006



2006, noiembrie	Prezentarea celei de-a doua faze a progreselor în elaborarea CSDTR în cadrul unei reuniuni inter-instituționale de consultare tehnică, organizată de MTCT Inițiativa elaborării CSDTR este prezentată la Comisia Europeană - Grupul privind Coeziunea Teritorială și Aspectele Urbane (Territorial Cohesion and Urban Matters) al COCOF
2006, decembrie	Evidențierea dimensiunii teritoriale a priorităților Cadrului Strategic Național de Referință 2007 - 2013 se face prin referire la liniile directoare ale CSDTR
2007, februarie	Inițiativa elaborării CSDTR este prezentată serviciilor Comisiei Europene (DG REGIO)
2007, martie	Inițiativa elaborării și operaționalizării CSDTR, ca elemente ale reformei administrației publice din România, în Planul Național de Reforme
2007, septembrie - noiembrie	Demararea unui larg proces de consultare privind liniile directoare și obiectivele strategice ale CSDTR; sunt vizate: universități, instituții de cercetare sectoriale și intersectoriale, asociații ale autorităților publice, ale arhitecților șefi de municipii și județe, alte asociații profesionale, agențiile pentru dezvoltare regională, ministere, instituții centrale, ONG-uri etc
2007, noiembrie - 2008, iulie	Sprijinirea creării rețelei naționale de zone metropolitane, ca parte a abordării politicii de dezvoltare policentrică (conform CSDTR), prin implicarea într-o serie de întâlniri de lucru cu zonele metropolitane existente și potențiale
2008, ianuarie - septembrie	Contractarea unor instituții de cercetare și consultanță pentru detalierea liniilor directoare ale CSDTR și a unor documente necesare reformării planificării teritoriale



2008,
ianuarie -
septembrie

Continuarea procesului de amendare a cadrului legal prin OG nr. 27/2008: o nouă denumire a conceptului - "Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030", actualizarea definițiilor în domeniul amenajării și planificării teritoriului, clarificarea responsabilităților MDLPL în acest domeniu, asigurarea finanțării continuării activităților privind CSDTR, a studiilor și instrumentelor aferente

2008,
aprilie -
octombrie

Pregătirea și lansarea licitațiilor pentru contractarea unor instituții de cercetare și consultanță pentru detalierea obiectivelor CSDTR, elaborarea unor metodologii pentru planificarea strategică teritorială și planificarea integrată, pentru delimitarea zonelor metropolitane

2008,
octombrie

Organizarea Conferinței internaționale "Competitivitate și coeziune teritorială în estul și sud-estul Europei", cu scopul explorării intereselor țărilor pentru promovarea unor proiecte comune, pe baza conceptelor strategice naționale de dezvoltare teritorială, pentru crearea de parteneriate și inițierea cooperării între statele din regiune, pentru a consolida coeziunea teritorială

2009

Aprobarea CSDTR de către Guvernul României



3. PREZENTAREA CONCEPTULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE TERITORIALA *ROMÂNIA 2030*

3.1 Provocări și Potențial

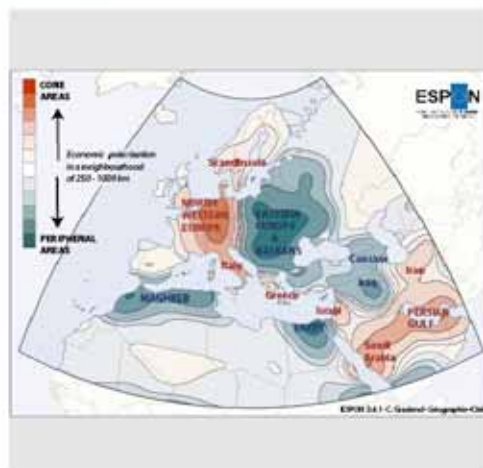
Situarea României în context internațional - provocări

1. Situația în raport cu zonele

De polarizare a proceselor de dezvoltare economică, 1999

Statele din regiunea estică a Uniunii Europene se situează într-o zonă cu nivel de dezvoltare scăzut în raport cu Europa Centrală; în acest context, România are nevoie de parteneriate strategice la nivel teritorial pentru a construi punți solide către Estul și Sud-Estul Uniunii Europene din punct de vedere economic.

Sursa: Raportul 'Europe in The World', map 43, Push-pull factors in 1999 in Euro-Mediterranean Area, Programul ESPON 2006, Territorial evidence and visions, ESPON Project 3.4.1, Final Report Vol.1, 2007



2. Situația României față de zonele prospere ale UE (Pentagon)

Analiza celor mai puternice regiuni urbane în Uniunea Europeană relevă că multe din acestea se situează în zonele cele mai prospere (Pentagon) sau în apropierea acestora. Există doar câteva regiuni urbane de anvergură, situate în zonele periferice ale Europei, între care doar una este situată într-un stat membru din fosta zonă comunistă, Varșovia. Proximitatea fizică nu garantează cooperarea între regiunile urbane pentru difuzarea bunăstării, însă asigură, fără îndoială mai multe ocazii pentru integrare funcțională. România este în afara acestei zone

Sursa: Map 1.4. MEGA Typology, ESPON 111, Potentials for polycentric development in Europe raportul proiectului, 2005



3. Accesibilitate multimodală

În contextul general al nevoii de cooperare, accesibilitatea fizică constituie un factor crucial. Situația periferică din punct de vedere teritorial în raport cu centrul Europei, constituie o provocare pentru România. Este necesară identificarea soluțiilor care să asigure accesibilitate multimodală, relații fluente și facile între România și restul Europei.

Sursa: Accesibilitatea multimodală UE 25+2, ESPON Project 1.2.1, Transport services and networks: territorial trends and basic supply of infrastructure for territorial cohesion, raportul proiectului, 2004



Situarea României în context internațional - potențial



1. Situarea României față de zonele și coridoarele de dezvoltare economică la nivelul UE

Configurația teritorială la nivelul Uniunii Europene a structurilor caracterizate de o dinamică ridicată a dezvoltării economice, cum sunt Pentagonul, Banana Albastră, Octopus, solicită răspunsuri de aceeași natură în teritoriu. Situația spațială a acestor structuri încurajează eforturile României de a susține configurarea rețelei de poli majori cu potențial competitiv și de afirmare a rolurilor în teritoriu a acestora, pentru a se conecta la rețelele de "bunăstare".

Sursa: Programul ESPON



2. Situarea României în raport cu tendințele de coeziune la nivel teritorial, orizont 2030

Potrivit studiilor ESPON, în ipoteza continuării politicii UE cu accent pe obiectivul de coeziune, către anul 2030 se va produce o extindere a zonei de dezvoltare. Pentru România, zona de impact a politicii de coeziune ar atinge teritoriul țării doar la vest. În același timp, studiile pun în evidență o suită de zone emergente de cooperare, care încurajează o atitudine proactivă în formarea de parteneriate la nivel teritorial pentru obiective comune de dezvoltare: zona Europei de Est, în proximitatea zonelor de cooperare ale Balcanilor, Mării Baltice și nordului Mediteranean.

Sursa: Territorial Futures, Spatial scenarios for Europe, proiect 3.2, Programul ESPON 2006, raportul proiectului, 2007



Modificări propuse Post-TINA - Reluarea de către Polonia a traseului tradițional numit "inter-porturi" ca cea mai scurtă legătură dintre Marea Baltică și Marea Neagră, 2004

În același timp, România are nevoie să își consolideze rolul în cadrul regiunii și în context internațional, prin aceasta contribuind la configurarea rolului în cadrul Uniunii Europene. Unul din proiectele importante care ar dezvolta poziția României în regiune este cel care conectează bazinele Mării Baltice cu cel al Mării Negre.

Sursa: INTERREG III B, proiect Metropolitan Areas and Integrated Polycentric Land Use and Transportation Policy, Varșovia, 2004

Dezvoltarea economică - provocări

Șomajul pe termen lung în Europa

Una din provocările majore pentru România, ca stat membru al UE, o constituie pericolul fenomenului de șomaj pe termen lung, susținut de oferta de studii necorelată cu cerea reală a pieței muncii, de scăderea generală a numărului de studenți, în special a celor care provin din mediul rural, de gradul modest de adaptare a forței de muncă la dinamica pieței.

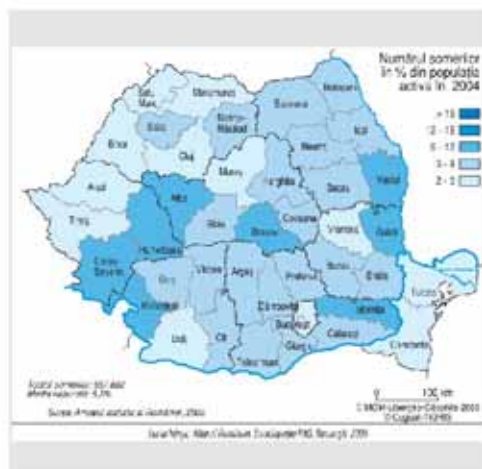
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS



Dependență economică în creștere

Șomajul este un fenomen normal în economia de piață. Există însă zone cu potențial evident de dezvoltare, aferent cărora permanentizarea fenomenului de șomaj conduce la ideea unui management modest a capitalului teritorial. Pe de altă parte, există zone cu accesibilitate redusă, resurse modeste și activități economice în declin, care reclamă măsuri de sprijinire, dinamizare, conectare a zonelor respective la structuri teritoriale funcționale din punct de vedere economic.

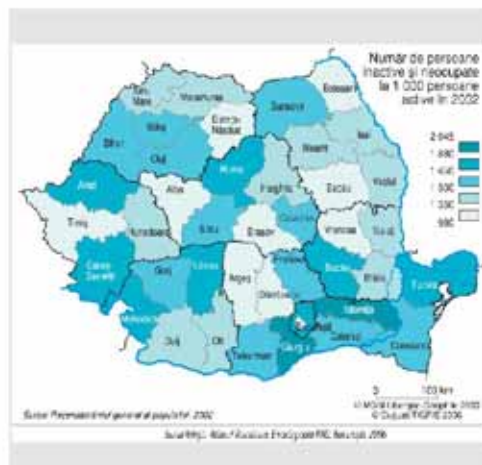
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS



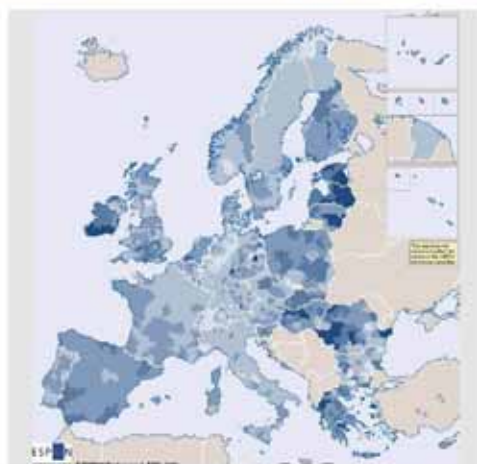
Zone periclitate de șomaj cronic

Numărul persoanelor inactive și neocupate în raport cu cele active determină un grad ridicat de dependență, agravat de procesul general de îmbătrânire a populației, sărăcia din mediul rural, scăderea interesului tinerilor pentru educație etc., ceea ce periclitează bunăstarea generală și încarcă forța de muncă activă.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS



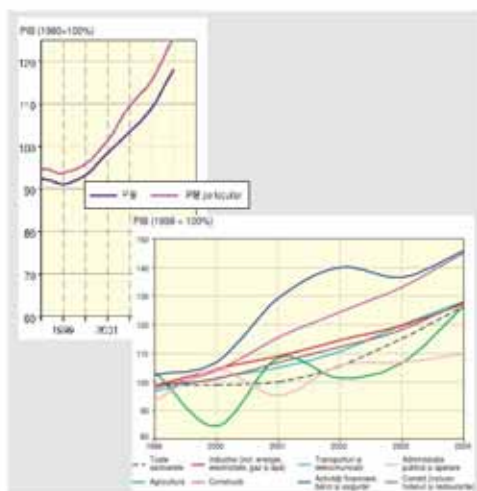
Dezvoltarea economică - potențial



Evoluția PIB la nivelul UE

Ritmul creșterii economice și cel al PIB au avut o dinamică pozitivă considerabilă în România în ultima perioadă, în raport cu celelalte state membre ale uniunii. Acest avantaj ar putea constitui o premisă favorabilă susținerii procesului de creștere în condițiile unor politici de sprijin pentru zonele care contribuie la profilul competitiv regional și național.

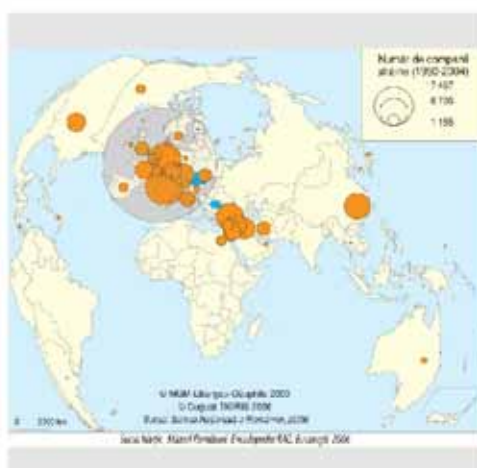
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cugnat-TIGRIS



Evoluția crescătoare a PIB în România

Evoluția generală a valorilor PIB a fost crescătoare, după anul 1999, ca urmare a tendinței în general crescătoare a activităților economice care contribuie la acesta: agricultură, industrie, construcții, transporturi, administrație publică și apărare, servicii financiare, bănci, asigurări, comerț.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cugnat-TIGRIS



Companiile străine integrază România în rețelele transnaționale

Numărul și proveniența companiilor străine care și-au deschis filiale, precum și evoluția procesului de localizare a acestora în România, constituie semnul unei tendințe crescătoare a încrederii și confirmarea stabilității mediului politic, economic și social din România. Procesul de creare de rețele contribuie la consolidarea structurilor de dezvoltare economică în profil teritorial și are impact asupra nivelului competitiv al regiunilor și al țării.

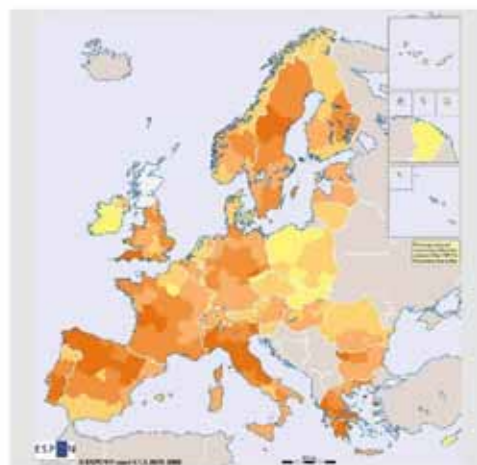
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cugnat-TIGRIS



Îmbătrânirea populației

Sporul demografic negativ, ca urmare a procesului de îmbătrânire a populației, îngrijorează întreaga Europă. Aceste tendințe afectează negativ pe termen lung capacitatea societății în ansamblu de a gestiona atât problemele curente cât și de a face față provocărilor la nivel mondial legate de dezvoltarea economică, energie, schimbări climatice, criza alimentelor etc., probleme care afectează direct toate statele membre. Procesul de îmbătrânire înregistrează în România valori medii în comparație cu restul statelor membre, ceea ce permite un ușor optimism în legătură cu resursele umane necesare dezvoltării.

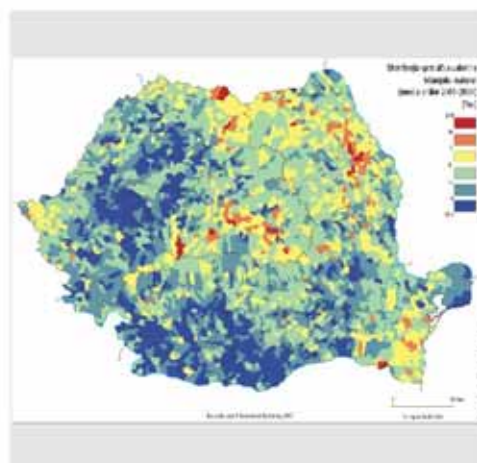
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS

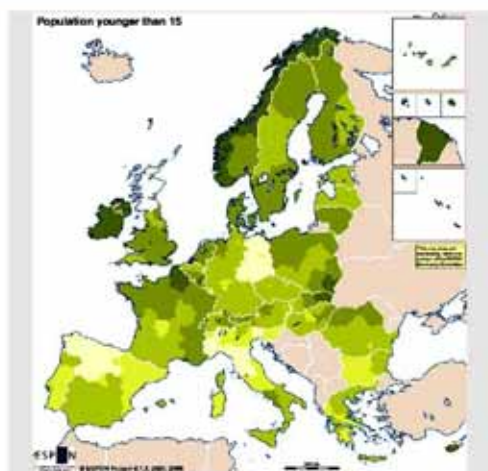


Bilanț natural negativ

Potrivit situației descrise de Institutul Național de Statistică și Cuguat-TIGRIS, în majoritatea regiunilor țării bilanțul natural este negativ, ca urmare a scăderii continue a ratei natalității și a unei rate înalte de mortalitate. Excepție de la tendința de scădere naturală fac câteva zone naturale, marcate însă, de regulă, de sărăcie, grad ridicat de dependență și abandon școlar.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS,

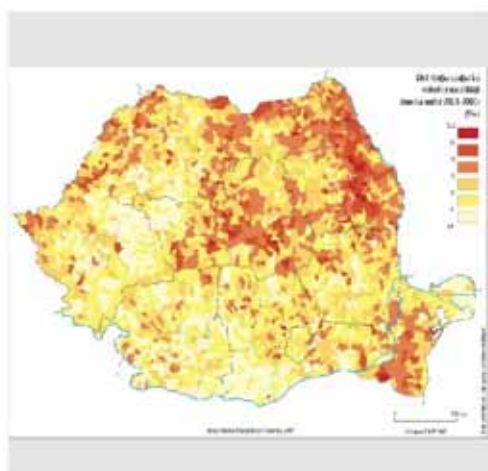




Generația tânără a Europei

În raport cu situația statelor membre ale Uniunii Europene privind ponderea populației de până în 15 ani, România ocupă o poziție medie. Pentru ca această resursă umană să se transforme în potențial de dezvoltare, serviciile de educație și sănătate, de flexibilizare a adaptării forței de muncă la cererea pieței, reținerea forței de muncă pregătită, condiții pentru atragerea investițiilor, asigurarea locuințelor pentru perioada de debut în carieră sunt doar câteva dintre măsurile necesare pentru sprijinirea generației tinere în beneficiul dezvoltării social-economice și a localităților.

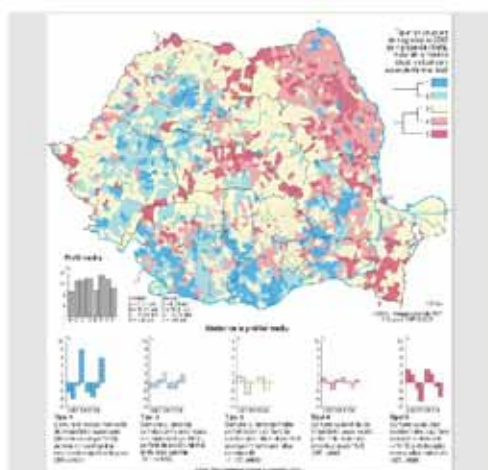
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuget-TIGRIS



Unde se nasc copii în România

Încurajarea natalității constituie o problemă națională, de acest aspect depinzând scăderea gradului de dependență economică, contracararea tendinței de îmbătrânire a populației, creșterea șanselor legate de dezvoltarea generală a societății și performanța economică a localităților și regiunilor. Până atunci, în Moldova, zona care în mod tradițional are o contribuție mare la creșterea populației, continuă să se nască mai mulți copii decât în restul țării.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuget-TIGRIS



Structura pe vârste a populației României

În profil teritorial, zonele cu pondere relativ mare a populației tinere sunt mai puțin numeroase decât cele cu populație îmbătrânită. Acest aspect se combină cu fenomene migratorii, de dinamică a localităților urbane. Dinamica relațiilor complexe teritoriale urban-rural poate fi un factor de revitalizare a zonelor rurale.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuget-TIGRIS



Ponderea terenurilor cu utilizare agricolă

România se caracterizează printr-un procent ridicat de teren cu utilizare agricolă; această situație se traduce atât printr-o mare obligație privind gestionarea unui fond agricol substanțial, cât și prin oportunitatea de a contribui la echilibrarea situației în regiune, în contextul crizei alimentare.

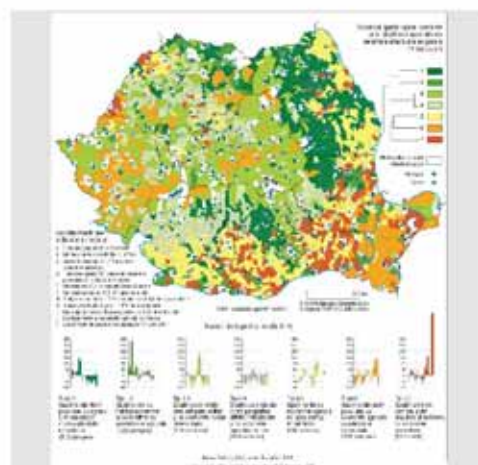
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic



Tipuri de spații rurale în România

România prezintă în spațiul rural, potrivit caracteristicilor unităților fizico-geografice și condițiilor specifice acestora, o mare varietate de categorii de situații, de la spații rurale dens populate cu microexploatații individuale, spații rurale bine echipate și cu o economie diversificată, la spații rurale cu populație îmbătrânită și economie de subzistență, sau spații rurale echipate cu economie asociativă.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS,



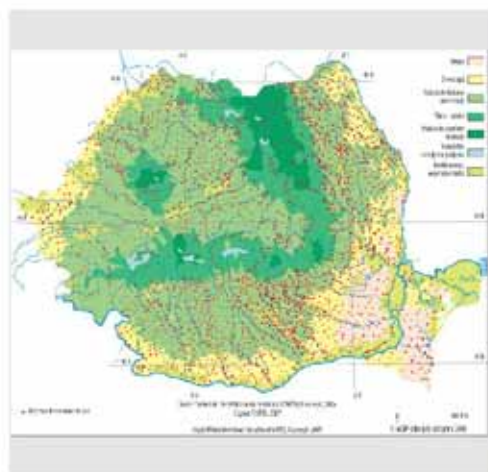
Dezvoltare rurală - potențial



Ruralul României

Spațiul rural românesc se întinde pe aproape 90% din suprafața țării și găzduiește puțin peste 45% din totalul populației. Astfel, mai puțin de jumătate din populația țării valorifică cea mai mare parte din potențialul teritorial al acesteia. Spațiul rural are caracteristici și valori specifice, este de o mare bogăție și diversitate, cu gospodării țărănești organizate în aproape 13 000 de sate, bine distribuite în teritoriul țării. Potențialul bogat al zonelor subcarpatice este vizibilă în mai marea densitate a așezărilor din aceste zone.

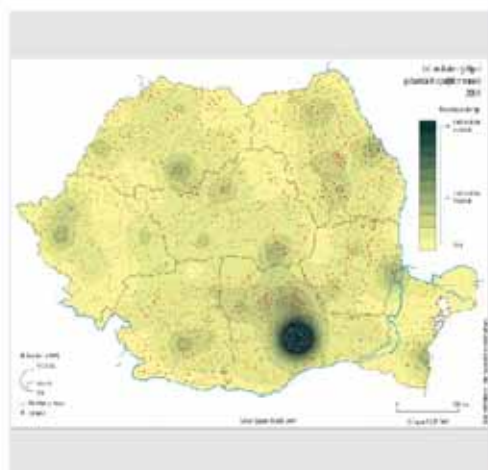
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS,



Peisaj rural variat

Rezultatele interferării între caracteristicile fizico-geografice, ale vegetației și microclimatelor, alături de evoluția istorică a ținuturilor se fac vizibile în bogăția și varietatea spațiului rural, în diversitatea peisajului sătesc, a activităților economice și a identității comunităților rurale. Acestea oferă o notă de particularitate României, necesară în afirmarea avantajului comparativ în spațiul european.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS,



Structuri polarizate în spațiul rural

Rețeaua de localități urbane, cu toate atributele care au generat o dinamică accentuată a dezvoltării (răscruci și vaduri comerciale, poziții strategice, roluri teritoriale de-a lungul istoriei etc.) a rezonat cu structura așezărilor rurale, determinând relații multiple între spațiul rural și centrele urbane. Aceste relații și-au intensificat ritmul și diversificat structura în special în ultimii ani, conducând la configurarea de parteneriate pentru rezolvarea problemelor comune și pentru urmărirea obiectivelor de dezvoltare de interes comun.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS,



Temperaturi extreme

Pe harta temperaturilor extreme la nivelul Uniunii Europene, România figurează cu zone semnificative afectate de temperaturi extreme. Aceste fenomene s-au accentuat în ultimii ani, potențate de degradarea și distrugerea masivă a fondului forestier. Regenerarea fondului forestier, gestiunea procesului de diminuare a efectelor schimbărilor climatice presupun programe severe, un management performant, costuri ridicate și efecte pe termen lung.

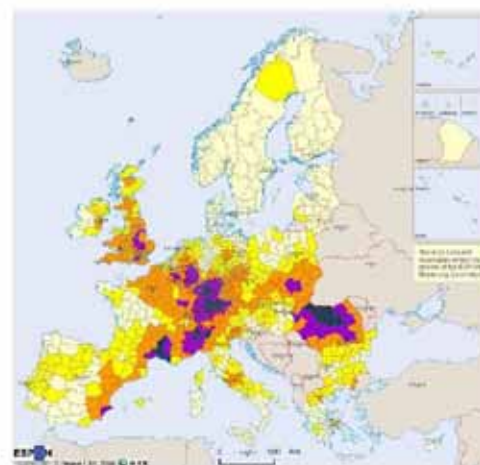
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cugnat-TIGRIS,



Inundații repetabile

Schimbările climatice la nivel global cunosc particularizări la nivel regional, potrivit caracteristicilor zonei. Inundațiile constituie o problemă economică și logistică din ce în ce mai mare pentru România, procesul de agravare având ca una din cauze defrișările necontrolate ale fondului forestier. Pe lângă programele de re-împădurire, creșterea frecvenței inundațiilor face necesare investiții în amenajarea cursurilor, diguri, asigurarea locuințelor pentru situații de urgență, protejarea economiilor locale și a bunei desfășurări a vieții comunităților.

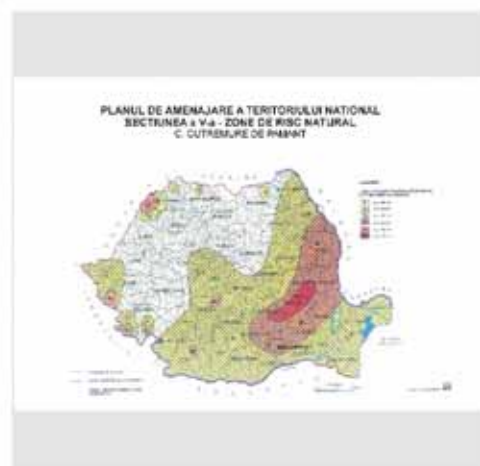
Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cugnat-TIGRIS,

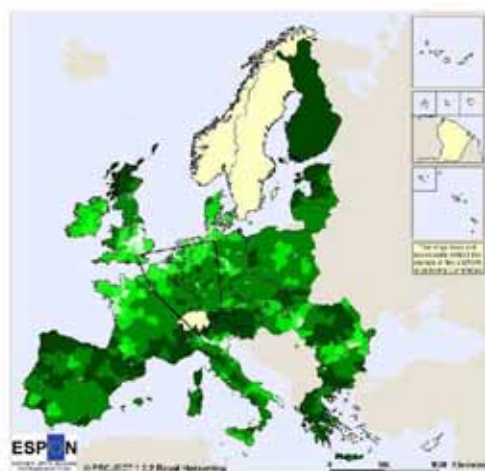


Cutremure de pământ

Riscul cutremurelor de pământ acoperă mai bine de jumătate din suprafața României. Acest risc este gestionat prin programele de consolidări, regulamente de construire, standarde tehnice în construcții, programe de intervenții în situații de urgență specifice.

Sursa: Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Secțiunea a V-a, Zone de risc natural, Cutremure de pământ





Cadrul natural ca valoare economică și de mediu

Datorită specificului reliefului și întinderii spațiului rural, cadrul natural deține încă forță în raport cu presiunile exercitate de dezvoltarea localităților asupra acestuia, astfel încât România beneficiază de o situație relativ bună în condițiile schimbărilor climatice și a temperaturilor extreme. Varațiile de climă din ultimele două decenii însă constituie un semnal grav de alarmă privind degradarea potențialului natural al României, potențial care își vădește în acest context valoarea economică atât în sine cât și ca factor de localizare.

Sursa: Atlasul României, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cugnat-TIGRIS,



Rezerve de apă dulce

Într-o perioadă marcată de probleme care se adâncesc privind resursele naturale, România dispune de rezerve de apă pentru nevoile interne și pentru export. Aceste rezerve sunt marcate în multe zone de poluarea din diverse surse și activități economice, precum și de un management defectuos. Pe de altă parte, în zonele cu ape minerale, acestea constituie resursele de bază pe care se configurează dezvoltarea turismului balnear.

Sursa: Planul de Amenajare a Teritoriului Național, Secțiunea a II-a, Gospodărirea apelor



3.2 Viziune, misiune și principii

Viziunea de dezvoltare

**România - o țară dinamică, competitivă și prosperă,
cu un rol activ în regiunea Europei Centrale și de Sud-Est**

Misiunea

Asigurarea pentru toți cetățenii României a unor condiții de viață apropiate de nivelul mediu al Uniunii Europene, ca rezultat al realizării unor structuri teritoriale de dezvoltare adecvate resurselor și poziției geografice a țării

Principiile generale care fundamentează conceptul național de dezvoltare teritorială

Aderarea României la Uniunea Europeană a impus racordarea problematicii dezvoltării spațiale la cadrul conceptual, la suportul fizic-teritorial și la orizontul temporal luate în considerare în spațiul comunitar. Conceptul strategic de dezvoltare teritorială România 2030 se bazează pe un set de principii :

I. Pe plan conceptual, sunt utilizate principiile directoare ale politicii de dezvoltare spațială a Europei, dezvoltate într-o suită de documente strategice: Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar (1999), Principiile Directoare pentru Dezvoltarea Teritorială Durabilă a Continentului European (2000), Strategia Lisabona/ Goteborg (2004), Agenda Teritorială a Uniunii Europene (2007), Cartei de la Leipzig privind orașele europene durabile (2007). Conceptele convenite pe de o parte în documentele de la Lisabona, iar pe de altă parte în Schema de Dezvoltare a Spațiului Comunitar și în Agenda Teritorială a Uniunii Teritoriale, subsumate obiectivului central vizând coeziunea teritorială prind substanță prin politicile privind fondurile structurale 2007 - 2013. Totodată, ca efect direct al adoptării Strategiei de la Lisabona, în problematica amenajării teritoriului se pune accentul în mod special pe aspectele legate de identitate, calitate și eficiență.



II. Din punct de vedere teritorial, sunt luate în considerare :

- Necesitatea planificării teritoriale, în contextul influenței globalizării asupra organizării spațiale precum și asupra viitoarelor tendințe de dezvoltare, conduce la abordarea inter-relaționată a următoarelor nivele teritoriale: **nivelul mondial, ariile continentale, Uniunea Europeană, țările membre și asociate, regiunile, entitățile locale.**
- Necesitatea adoptării în planificarea teritorială a **principiilor dezvoltării policentrice**, ca principal mijloc de echilibrare a dezvoltării spațiale viitoare pe toate palierele teritoriale, de la cel comunitar la cel local. Categoriile de structuri teritoriale pe care se bazează dezvoltarea policentrică sunt: **zone/regiuni metropolitane, zone urbane policentrice, zone rurale urbanizate, zone rurale, zone periferice.** De asemenea, sunt luate în considerare teritoriile cu identitate specifică: **zonele montane, bazinele cursurilor de apă, zonele umede, zonele de coastă și insulare, zonele frontaliere, zonele în conversie industrială, zone protejate, zone de risc etc.**

III. Din punct de vedere temporal, conceptul strategic se bazează pe abordarea multiscalară, care privește retrospectiv o perioadă de 60 ani, iar prospectiv perioade de timp definite ca fiind **foarte scurte 1 an, scurte 5 ani, medii 10-15 ani, lungi 20-25 ani (pentru factori structurali) și foarte lungi 40-50 ani (pentru majoritatea deciziilor politice).**

Strategiile de dezvoltare spațială a teritoriilor naționale se înscriu în ultimele două orizonturi temporale.



Principiile de bază în elaborarea strategiei, planurilor, programelor și proiectelor de dezvoltare teritorială sunt:

- **Dezvoltarea teritorială durabilă** - recunoașterea nevoilor tuturor, asigurarea protecției mediului și Utilizarea cu prudență a resurselor naturale;
- **Dezvoltarea echilibrată și armonioasă** - sprijinirea recuperării rămănelor în urmă ale regiunilor mai slab dezvoltate și stimularea zonelor cu potențial de a dezvolta capacitățile competitive, în scopul dezvoltării armonioase a teritoriului;
- **Păstrarea specificității** - raportarea la caracteristicile geografice, istorice, culturale ale teritoriilor ca la o resursă care conferă valoare adăugată rezultatelor;
- **Solidaritate** -
- **Parteneriatul teritorial** - (în spiritul guvernancei teritoriale) - asocierea autorităților și organizațiilor publice și a factorilor privați de la diferite niveluri administrative și din diferite sectoare de activitate în scopul soluționării problemelor teritoriale complexe, de importanță strategică, prin realizarea unor proiecte de interes comun în cadrul unui teritoriu;
- **Transparență și încredere** - asigurarea transparenței în promovarea intereselor de la nivel național-regional- local- privat pentru a asigura încrederea necesară implicării și susținerii din partea cetățenilor;
- **Consultare și coordonare** - realizarea dialogului dintre instituțiile statului, pe de o parte, și între acestea și cetățeni, pe de altă parte, ca o condiție necesară pentru mobilizarea tuturor actorilor și resurselor necesare dezvoltării;
- **Dezvoltarea instituțională** - crearea atribuțiilor și competențelor instituțiilor și dezvoltarea capacității profesionale a personalului din administrație pentru a implementa noi metode de planificare teritorială.
- **Solidaritatea** se referă la aplicarea valorilor fundamentale care vizează unitatea, egalitatea, libertatea, securitatea. Principiul solidarității se bazează pe împărțirea avantajelor și sarcinilor în mod echitabil între parteneri.
- **Subsidiaritatea** - privește faptul că deciziile sunt luate cât mai aproape posibil de cetățean, de nivelul unde se realizează activitățile



Linii directoare

A. Racordarea la rețeaua europeană a polilor și coridoarelor de dezvoltare spațială, care presupune următoarele categorii de abordări:

- Desăvârșirea și definitivarea racordării României la coridoarele europene de transport
- Dezvoltarea spațială policentrică și echilibrată, a ariilor cu funcțiuni metropolitane București, Timișoara și Constanța (ca terminal al coridorului IV trans-european și al coridorului VII al Dunării).
- Constituirea unui sistem policentric echilibrat de regiuni metropolitane prin pregătirea accesului în categoria de metropole a municipiilor cu populație de peste 300.000 de locuitori (Brașov, Cluj-Napoca, Craiova și Iași) și a conurbației Galați-Brăila.
- Structurarea sistemelor urbane de sprijin în configurarea rețelei policentrice echilibrate la nivel teritorial.

B. Structurarea și dezvoltarea rețelei de localități urbane prin:

- Dezvoltarea tramei infrastructurilor de transport și telecomunicații la scară națională și regională ca armătură a dezvoltării echilibrate
- Formarea de orașe și regiuni urbane dinamice, atrăgătoare și competitive.
- Susținerea procesului de urbanizare în perspectiva atingerii de către România în anul 2030 unei ponderi a populației urbane de cca 70%, în sistem areal (în cadrul aglomerațiilor urbane ale orașelor mari și mijlocii), vectorial (în lungul principalele drumuri naționale și europene) și punctual (noi centre urbane în zone profund rurale)

C. Afirmarea solidarității urbanrural adecvată categoriilor de teritorii prin :

- Dezvoltarea endogenă, bazată pe diversitate și performanță pentru toate cele 4 categorii de teritorii rurale: arii rurale incluse în interiorul aglomerațiilor urbane ale orașelor, arii rurale incluse în zone Urbanizate, arii interstițiale rurale situate între culoarele urbanizate, arii rurale izolate.
- Promovarea parteneriatelor între orașe/aglomerații urbane și formele de asociere a comunelor rurale.

D. Consolidarea și dezvoltarea rețelei de legături interregionale bazată pe:

- Crearea unei trame naționale de interconectare funcțională a regiunilor
- Asigurarea accesului la infrastructurile legate de cunoaștere la nivel paneuropean, național și regional.
- Echilibrarea șanselor regiunilor de atragere a activităților competitive.
- Întărirea cooperării transnaționale în arealele Carpaților și a Mării Negre.

E. Valorificarea patrimoniului natural și cultural prin:

- Ocrotirea și valorificarea integrată a patrimoniului natural și cultural.
- Utilizarea cu precauție a fondului forestier, a oglinzilor și cursurilor de apă, a suportului edafic și a biodiversității, cu luarea în considerare a riscurilor legate de intensificarea activităților antropice și schimbările climatice.
- Gestionarea creativă a patrimoniului cultural și a peisajelor culturale.

În octombrie 2005 a fost aprobat, în ședință de guvern, Memorandumul privind liniile directoare ale conceptului strategic.

OBIECTIVE STRATEGICE

OBIECTIVUL 1

VALORIFICAREA PERIFERALITĂȚII PRIN DEZVOLTAREA ROLULUI DE CONECTOR ȘI RELEV LA NIVEL CONTINENTAL ȘI INTERCONTINENTAL

Examinarea distribuției în spațiu a funcțiilor și proceselor socio-economice precum și a suportului fizic al acestora (rețeaua de infrastructuri, rețeaua de localități urbane și rurale, formațiunile geografice) pune în evidență *trăsăturile remarcabile ale fenomenului teritorial românesc și anume: echilibrul, simetria și coerența.*

Această premisă determinată geografic și istoric este favorabilă României, chiar dacă, în parte, este rezultatul paradoxal al implementării într-o perioadă istorică recentă a unei ideologii și a unor politici adverse unei dezvoltări sănătoase.

În acest sens, imaginea gradului de echipare a teritoriului cu infrastructură rutieră este elocventă pentru ilustrarea oportunităților de punere în valoare a accesibilității în raport cu ansamblul teritoriului național. Chiar zonele cu handicap natural - zona montană, zona Deltei Dunării - prezintă un grad mare de antropizare echilibrată în raport cu ambientul specific.

Față de această situație, principala provocare cu care se confruntă România nu este numai dezvoltarea prin expansiunea mediului și premiselor fizice adecvate pentru desfășurarea unor procese socio-economice eficiente, ci și dezvoltarea intensivă, ridicarea la un grad de calitate și modernitate superior a așezărilor noastre urbane și rurale, a infrastructurilor și echipamentelor teritoriale. Ca urmare, abordarea strategică pe termen lung a dezvoltării teritoriale a României trebuie să vizeze *realizarea coeziunii teritoriale ca distribuție echilibrată în teritoriu a oportunităților economice și sociale echivalente, prin reducerea și evitarea creșterii disparităților teritoriale.*

În legătură cu accentuarea disparităților la nivel teritorial vor fi luate în considerare aspectele privind *competitivitatea, calitatea resurselor umane, accesul la infrastructurile și serviciile de transport, comunicație și informare, utilități și siguranță publică, reziliența la hazardele naturale și tehnologice, calitatea mediului și preservarea patrimoniului cultural, protecția și dezvoltarea patrimoniului construit, conectivitatea.*

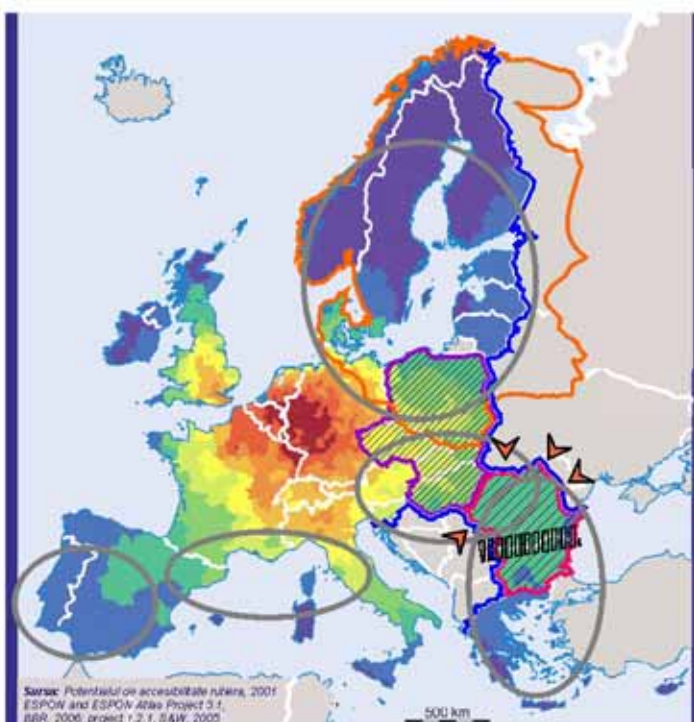
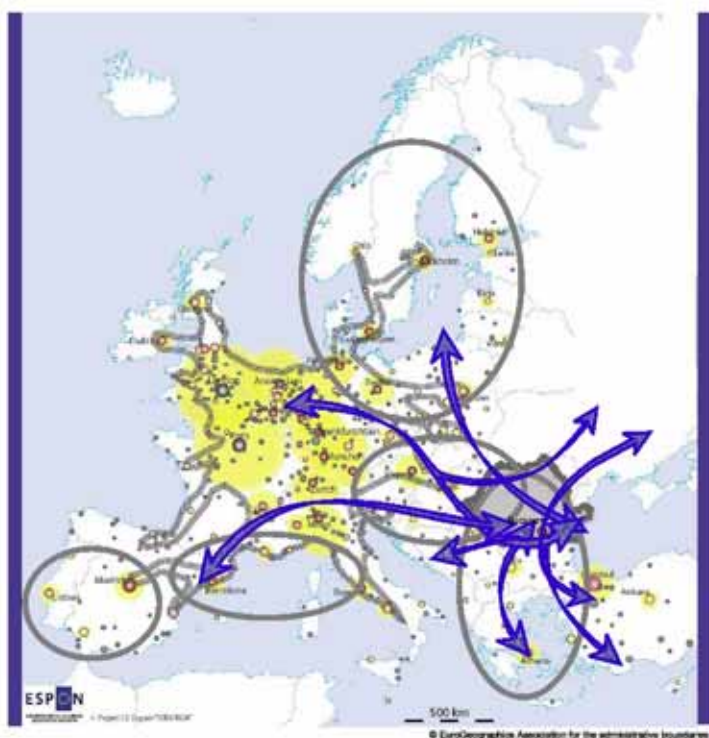
Ieșirea din periferalitate ar trebui abordată prin dezvoltarea unor categorii majore de axe care să relaționeze România cu următoarele scopuri:

- Consolidarea legăturilor teritoriale cu Europa Centrală și de Vest prin: Axa Latină, către Italia și Spania; Axa Dunăre-Rin
- Consolidarea legăturilor cu Zona Balcanică, inclusiv cu Balcanii de Vest, în vederea dezvoltării rolului României în regiune prin Axa Balcanică
- Dezvoltarea rolului la granița de răsărit a Uniunii Europene pe baza activării Axei Marea Baltică Marea Neagră;
- Dezvoltarea rolului de articulație între Europa Centrală și de Vest cu Estul și Sud Estul regiunii: Axa Pentagon-Moldova-Ucraina, Arcul Pontic (în jurul Mării Negre, cu relație spre Asia Mică)



IESIREA DIN PERIFERALITATE

PERIFERALITATE SI ACCESIBILITATE



Axe potientiale de dezvoltare

Zone periferice de integrare emergenta

Zone cu concentrare a fluxurilor si activitatilor

Accesibilitate (spatiul ESPON = 100)

Mai putin 20	120 - 140
20 - 40	140 - 160
40 - 60	160 - 180
60 - 80	180 si peste
80 - 100	fara date
100 - 120	



Potential scazut de initiere proiecte de anvergura pe termen lung



Granita de est si sud-est a UE



Parteneriatul Visegrad 4 + 2



Parteneriatul VASAB



Zone cu bariere de accesibilitate



Zone periferice de integrare emergenta



Una din premisele esențiale ale funcționării Uniunii Europene este accesibilitatea fizică, accesibilitate condiționată de calitatea structurilor și a serviciilor de transport. Comunitatea europeană se bazează pe un sistem de poli și coridoare de dezvoltare ierarhizat și bine structurat care asigură accesibilitatea ierarhizată a teritoriului și permite mobilitatea persoanelor, bunurilor, informațiilor pe teritoriul Uniunii.

Funcționarea în sistemul european de accesibilitate fizică presupune asigurarea pentru România a conexiunilor la rețeaua majoră de coridoare de dezvoltare europene și a funcționării acestor conexiuni la parametrii necesari. Pentru a funcționa în acest sistem, România trebuie să definitiveze procesul de racordare la sistemul european de coridoare și să asigure simultan două categorii de condiții: accesibilitatea la nivel trans-național și accesibilitatea infra-națională. Pe de altă parte, conexiunile vizează accesibilizarea pentru România a zonelor de cooperare teritorială cu relevanță transfrontalieră, interregională, transnațională.

În susținerea unei strategii coerente, România are nevoie de parteneriate teritoriale în regiune, pentru a putea promova interesele comune ale statelor din regiune și interesele proprii, alături de ale partenerilor relevanți.

În anul 2008, în cadrul Grupului Visegrad 4+2 a fost lansată propunerea pentru politica de coeziune în sprijinul creșterii accesibilității pentru zona de est și sud-est a UE și, în același timp, a fost inițiat procesul de identificare a structurilor de accesibilitate fizică în regiune, în vederea promovării proiectelor necesare pentru perioada următoare de programare a fondurilor europene. Pe de altă parte, România pregătește, împreună cu Ungaria, o propunere pentru susținerea configurării coridorului Dunăre-Rin ca subiect pentru inițierea, în perioada următoare de programare, a unui posibil program operațional specific. În mod similar, ar trebui fundamentate racordurile de infrastructură importante pentru România și promovate pentru finanțare din fonduri naționale, europene etc..

La nivel infra-național, acest demers trebuie articulat cu asigurarea unei structuri coerente și ierarhizate de regiuni de dezvoltare, zone metropolitane, arii funcționale, ținuturi, țări; este de asemenea necesară coerența structurii corespunzătoare a rețelei de transport care asigură conectivitatea structurilor teritoriale de dezvoltare.

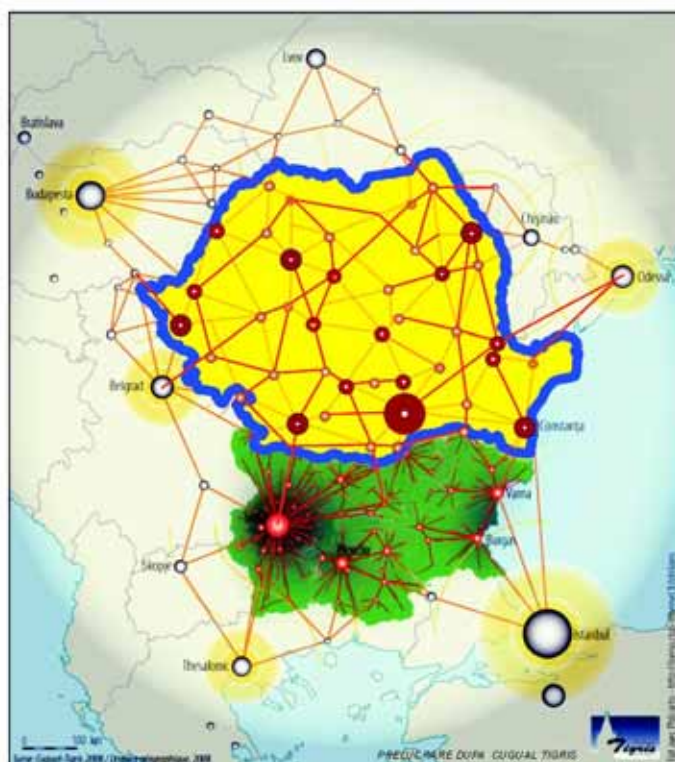
În prezent, România dispune de o acoperire bună a teritoriului național cu rețele de transport; mai mult, planurile de viitor pe termen mediu și lung aduc îmbunătățiri semnificative în conectarea țării la rețelele europene.

Problemele majore rămân legate de calitatea încă modestă a infrastructurii de transport interne și a serviciilor aferente, eficiența scăzută a acestora, care conduc la accesul dificil la nivel infra-național. Legăturile nord-sud, centru-est, diagonalele nord-vest spre sud-est și nord-est spre sud-vest sunt dificile, iar relațiile transcarpatice supraterrane sunt insuficiente și suferă pe timp de iarnă, traversările prin tuneluri nefiind suficiente.

Pe de altă parte, actorii locali semnificativi și capabili să stimuleze îmbunătățirea rețelei de accesibilitate internă prin afirmarea importanței în teritoriu, evoluează lent în procesul de asociere în zone metropolitane, arii funcționale etc. și consolidarea rolurilor teritoriale. Este necesară sprijinirea, prin politica națională de dezvoltare policentrică, a configurării și funcționării ariilor metropolitane București, Timișoara și Constanța. De asemenea, pentru constituirea unui sistem policentric echilibrat de arii funcționale este necesară sprijinirea municipiilor Brașov, Cluj-Napoca, Craiova și Iași, precum și a sistemului urban Galați-Brăila.



POSSIBILITĂȚI DE RACORDARE LA RETEAUA EUROPEANA DE POLI SI CORIDOARE DE DEZVOLTARE



RACORDAREA LA RETEAUA EUROPEANA DE POLI SI CORIDOARE DE DEZVOLTARE

LEGENDA

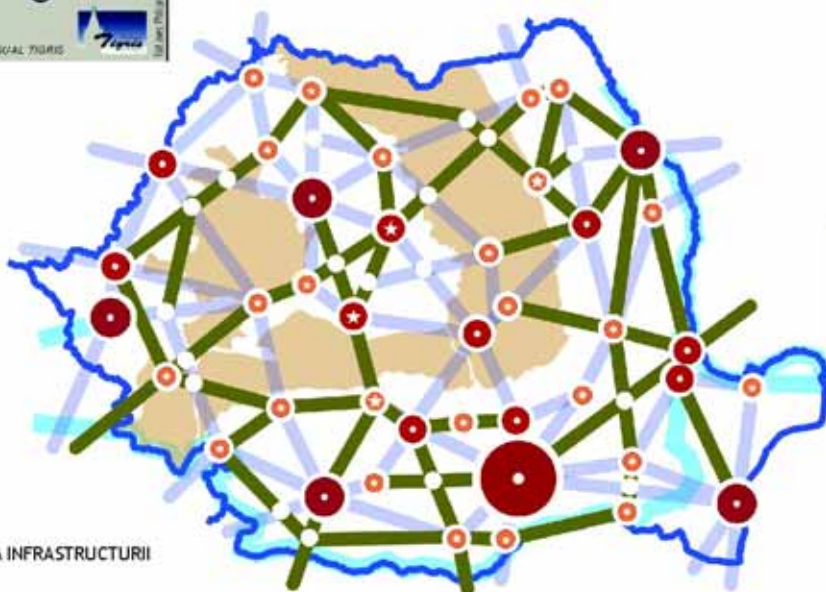


SISTEM TERITORIAL NATIONAL
SISTEME TERITORIALE TRANSFRONTALIERE
DE RACORD
POLARIZARE TRANSFRONTALIERA

LEGENDA

CORIDOARE DE DEZVOLTARE A INFRASTRUCTURII

PROPUSE
EXISTENTE
POLI URBANI





OBIECTIVUL 3

STRUCTURAREA ȘI DEZVOLTAREA ECHILIBRATĂ A REȚELEI DE LOCALITĂȚI URBANE

Dezvoltarea echilibrată a rețelei de localități vizează realizarea unei relații armonioase între localitate și teritoriu pe baza principiilor privind dezvoltarea durabilă, echilibrarea internă, deschiderea spre exterior, valorificarea potențialului existent, complementaritatea funcțională și sporirea autonomiei locale. Toate acestea presupun mobilizarea de parteneriate multiple între actorii teritoriali pentru promovarea unei structuri elastice și dinamice de organizare a rețelei de localități prin formarea, consolidarea și distribuția echilibrată a unor poli de dezvoltare, în relație cu funcțiunile economico-sociale și cu rolul lor teritorial.

Asumarea și consolidarea rolului specific al fiecărui pol de dezvoltare se realizează prin:

- întărirea funcțiunilor metropolitane ale polilor urbani situați în ierarhia superioară a rețelei de localități, prin dezvoltarea unor servicii de importanță supra-națională, creșterea competitivității centrelor urbane cu potențial metropolitan, pe baza resurselor umane superior pregătite, capabile să susțină restructurarea sectorială și dezvoltarea parcurilor de activități;
- afirmarea și dezvoltarea rolului regional al polilor urbani prin îmbunătățirea bazei economice, a mediului de afaceri și a infrastructurii de servicii pentru o mai bună exploatare a potențialelor lor teritoriale în vederea atragerii investițiilor și în consecință a întăririi competitivității;
- consolidarea polilor locali, orașe mici și mijlocii, prin valorificarea resurselor endogene, viabilizarea și creșterea rolului celor aflate în zone rurale, valorificarea oportunităților de dezvoltare ale celor situate în proximitatea marilor centre regionale, în special a nodurilor intermodale, promovarea unor strategii de diversificare economică în orașele monofuncționale; regenerarea/revitalizarea orașelor mici și mijlocii contribuie la dezvoltarea economică regională și locală și la diminuarea disparităților existente;
- creșterea rolului polilor regionali și locali cu funcțiunea de « orașe poartă », respectiv orașele porturi fluviale (la Dunăre) și maritime (prin orientarea activităților economice spre turism, comerț, industria de construcții și reparații a navelor) sau orașele care dețin aeroporturi, în special internaționale (asumarea și valorificarea rolului de nod intermodal);
- promovarea unor strategii de dezvoltare urbană integrată, orientate spre diversificare funcțională și socială;
- promovarea cooperării între orașe și zonele rurale vecine pentru întărirea regiunilor funcționale și sprijinirea cooperării pe bază de parteneriat între centrele urbane prin proiecte comune și schimburi mutuale de experiență;
- stimularea cooperării transfrontaliere între orașele situate de o parte și de alta a frontierelor în domenii de interes comun, ca oportunitate în consolidarea rolului național, regional sau chiar local al acestora;
- dezvoltarea și diversificarea relațiilor dintre centrele urbane susținută de formarea unor axe de dezvoltare în relație cu axele majore de transport;
- sporirea accesibilității și îmbunătățirea racordării tuturor polilor locali la rețeau majoră de transport prin extinderea, modernizarea și reabilitarea rețelelor existente;
- asigurarea unui nivel ridicat și a unui sistem echilibrat de servicii a populației din punct de vedere social și economic prin atingerea indicatorilor cantitativi și calitativi minimali de definire a localităților urbane conform Legii nr. 351/2001;
- reglementarea dezvoltării urbanistice, care include: evitarea dezvoltării urbane extensive necontrolate; conservarea caracterului tradițional valoros și a identității culturale a localităților prin prevederi referitoare la tipologia constructivă și forma arhitecturală și urbanistică a zonelor construite; restricții severe privind dezvoltări urbanistice în zone de risc (inundații, alunecări de teren).

Formarea și consolidarea polilor de dezvoltare ca elemente-cheie ale unei rețele de localități policentrice și echilibrate trebuie susținută prin politici integrate la nivel național, regional și local, implementate pe intervale mari de timp. Conștientizarea autorităților administrației publice locale asupra beneficiilor aduse de o organizare spațială echilibrată în dezvoltarea socio-culturală a localităților, precum și implicarea lor în acest demers este deosebit de importantă.

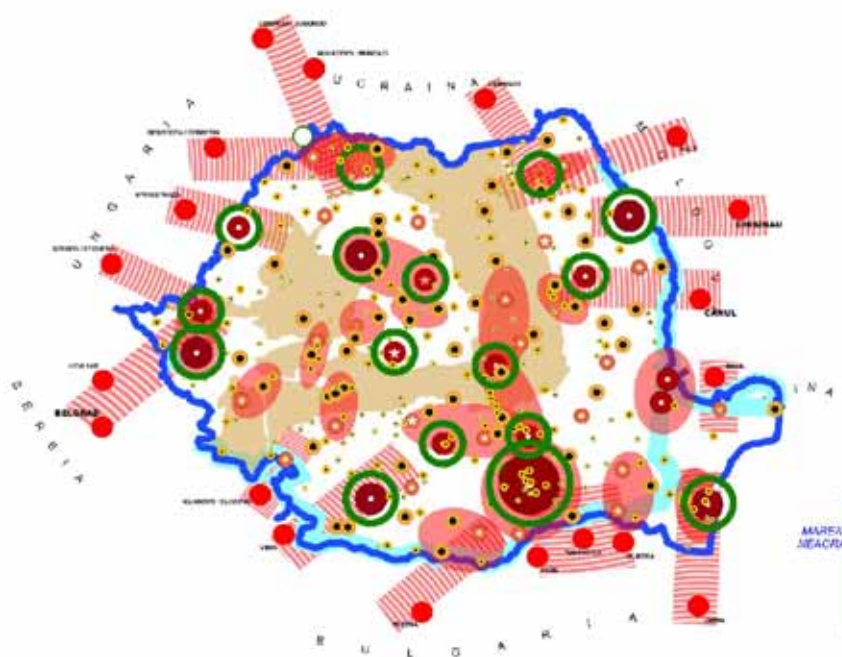


STRUCTURAREA SI DEZVOLTAREA ECHILIBRATA A RETELEI DE LOCALITATI URBANE -potențial și accesibilitate-



- POL METROPOLITAN CU VOCATIE INTERNATIONALA
- POLI NATIONALI CU POTENTIAL METROPOLITAN
- POLI SUPRAREGIONALI
- POLI REGIONALI
- POLI REGIONALI CU SPECIFICITATE FUNCTIONALA
- POLI SUBREGIONALI
- POLI LOCALI
- POTENTIAL DE FORMARE ZONA METROPOLITANA
- DRUMURI NATIONALE
- AUTOSTRAZI SI NOI DRUMURI EXPRES PREVAZUTE PRI PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NATIONAL
- CAI FERATE
- NOI CAI FERATE PREVAZUTE PRIN PATN
- CAI NAVIGABILE
- ✈ AEROPORTURI
- ZONA MONTANA
- ZONE CU ACCESIBILITATE / CONECTIVITATE DEFICITAR

STRUCTURAREA SI DEZVOLTAREA ECHILIBRATA A RETELEI DE LOCALITATI URBANE



- POL METROPOLITAN CU VOCATIE INTERNATIONALA
- POLI NATIONALI CU POTENTIAL METROPOLITAN
- POLI SUPRAREGIONALI
- POLI REGIONALI
- POLI REGIONALI CU SPECIFICITATE FUNCTIONALA
- POLI SUBREGIONALI
- POLI LOCALI
- SISTEME POLICENTRICE DE LOCALITATI
- SISTEME TRANSFRONTALIERE DE LOCALITATI

OBIECTIVUL 4 AFIRMAREA SOLIDARITĂȚII URBAN RURAL

Structura majoră a rețelei de localități este determinată în principal de rețeaua de localități urbane; aglomerările urbane și orașele produc atât presiuni de dezvoltare în teritoriu cât și fenomene de polarizare și chiar de “aspirare” de resurse în teritoriul în care se situează. Rezultatele sunt, în cele mai multe cazuri, dezvoltări necontrolate, epuizarea terenurilor valoroase, poluarea și pauperizarea în termeni de resurse a teritoriilor înconjurătoare, trafic haotic, costuri din ce în ce mai ridicate ale vieții. Aceste rezultate acționează dramatic asupra zonelor rurale, mult mai vulnerabile în raport cu orașele care generează toate aceste fenomene.

Viitorul multor zone rurale se leagă tot mai strâns de dezvoltarea așezărilor urbane. Este esențial ca orașul și zona înconjurătoare să își formuleze și să implementeze conceptele de dezvoltare în colaborare bazată pe parteneriat.

Necesitatea unei noi abordări a relației între orașele în dezvoltare și zonele înconjurătoare este tratată în multe studii și se reflectă în documentele strategice ale Uniunii Europene privind dezvoltarea urbană și teritorială. În sprijinul afirmării solidarității urban-rural, Agenda Teritorială a Uniunii Europene pledează în mod special pentru promovarea unor “noi forme de parteneriat și de coordonare teritorială între orașe și sate”.

Legislația română oferă un cadru flexibil în favoarea asocierii între comunități în general, precum și între municipiile de rang superior și zonele înconjurătoare. Ca urmare, s-au constituit în timp, în cadrul posibilităților de asociere intercomunitară, asociații metropolitane, sisteme urbane, asociații rurale în cadrul cărora actorii urbani și rurali cooperează pentru dezvoltarea accesibilității și serviciilor, dezvoltarea și diversificarea locuirii, dezvoltare economică, atragerea și încurajarea investițiilor, regenerarea potențialului de dezvoltare, asigurarea calității mediului, consolidarea rolurilor la nivel teritorial.

Modalitățile de cooperare urban rural se pot structura, potrivit anvergurii teritoriale și categoriei actorilor teritoriali implicați, în câteva categorii mari de situații :

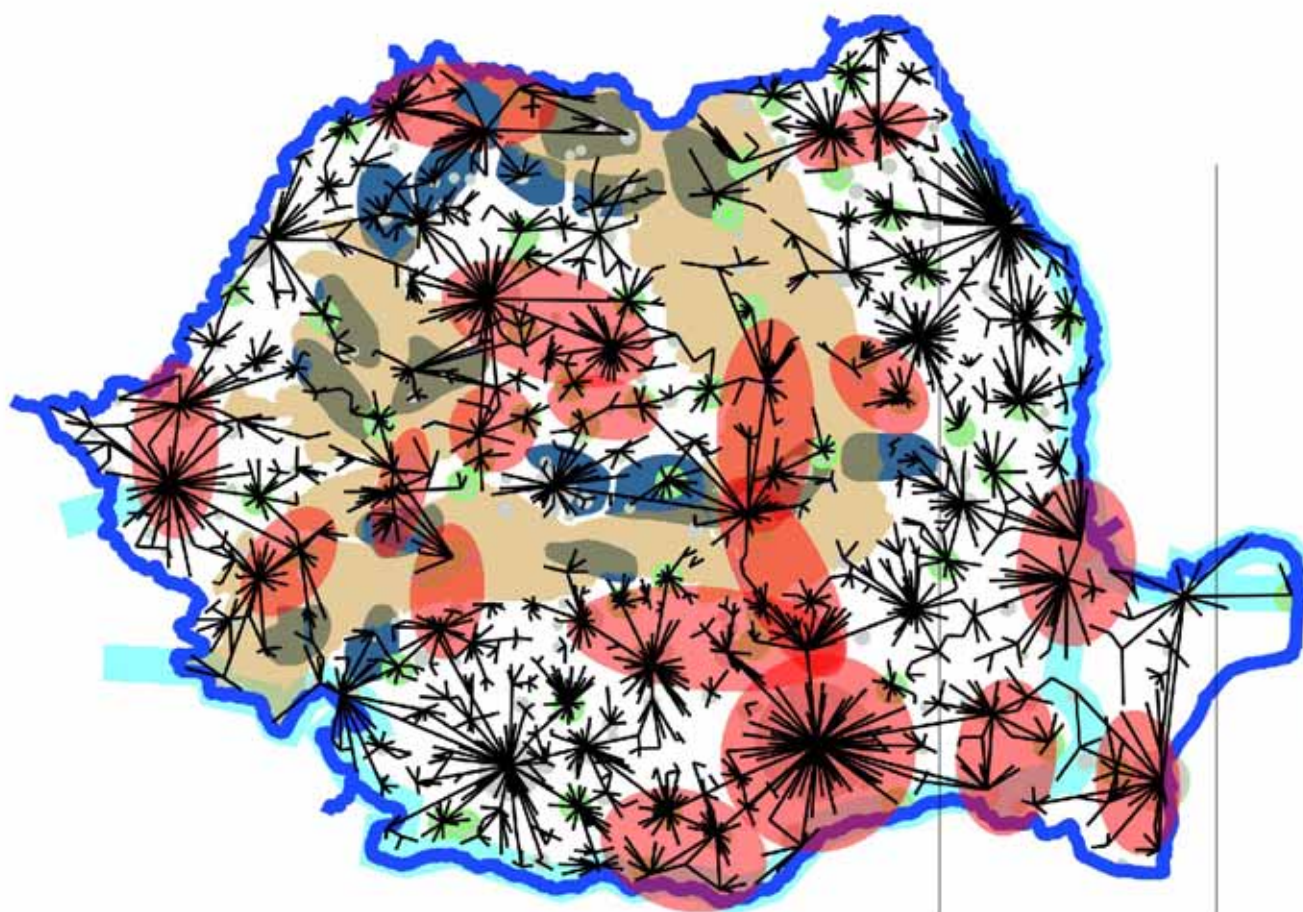
- asocieri între municipiile de rang superior și localitățile din aria de influență reciprocă care, potrivit cadrului legal în vigoare, poartă numele de zone metropolitane ;
- asocieri între orașele de rang mediu și mic cu zonele rurale înconjurătoare în sisteme urbane
- forme de cooperare neinstituționalizată între localități urbane și rurale de-a lungul coridoarelor de dezvoltare (transport) care combină potențialul urban și rural ;
- forme de asumare a rolului de centru urban de către localitățile rurale cu funcții de loc central, în relație cu teritoriul rural înconjurător, în zonele profund rurale.

Procesul de asociere este stimulat de potențialul pe care îl oferă parteneriatul între entități de naturi diferite, dispunând de resurse de multe ori complementare, în rezolvarea în comun a problemelor, creșterea șanselor de a accede la resurse și la finanțări, creșterea și consolidarea rolului teritorial (județean, regional, național etc.), configurarea de structuri de dezvoltare (clustere), deciderea posibilităților de cooperare la nivel regional etc.

Parteneriatele, asocierile urban-rural sunt structuri care au un mare impact asupra dezvoltării teritoriale pe termen mediu și lung și sunt cruciale în dezvoltarea strategică a teritoriului, generând poli de dezvoltare de diverse anverguri, susținând marile coridoare de dezvoltare etc., și presupunând politici naționale specifice.



AFIRMAREA SOLIDARITĂȚII URBAN - RURAL



LEGENDA



DIRECȚII DE POLARIZARE ȘI DIFUZIE A URBANULUI ÎN RURAL



SISTEME POLICENTRICE DE LOCALITĂȚI



ȚINUTURI ISTORICE (EX: ȚARA VRANCEI, ȚARA BÂRSEI...)



POLI URBANI

PRELUCRARE DUPA IOAN IANOS, ORGANIZAREA SPAȚIULUI GEOGRAFIC

OBIECTIVUL 5 DEZVOLTAREA RURALĂ

Situația mediului rural din România, se regăsește atât la nivelul preocupărilor ONU, ale Uniunii Europene (ESPON, raportul final 1.1.2. privind „Relațiile urban-rural în Europa”), cât și a celor la nivel național, exprimate în cadrul secțiunilor PATN, CSNDS, PATZ/R, PATJ, PUG, POS și POR 2007-2013, Programului Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală etc. Mediul rural din România se caracterizează printr-o suită de particularități create de contextul geo-politic, situația geografică, evoluția istorică, decalajele de dezvoltare economică și socială, dar și de perspectivele deschise de trecerea la societatea informațională și de aderarea la Uniunea Europeană.

Multitudinea aspectelor legate de mediul rural necesită o concertare a eforturilor la nivelul UE și al statelor membre orientate către integrarea și asigurarea coeziunii teritoriale a zonelor rurale, în ideea pregătirii următoarei etape pentru programele operaționale în vederea susținerii eforturilor de integrare efectivă în Uniunea Europeană.

Pentru amenajarea teritoriului și localităților din spațiul rural românesc într-un sens convergent cu cel al țărilor membre ale Uniunii Europene, cu evitarea reluării unor experiențe care au necesitat corecții ulterioare dar cu menținerea și punerea în valoare a particularităților identitare, se consideră necesare următoarele:

- Modificarea rolului traditional al spațiului rural și tratarea acestuia în corelație și nu în opoziție cu sistemul urban, din dubla perspectivă, a calităților structurale (modul de utilizare a terenului, structura așezărilor, distribuția populației) și a caracteristicilor funcționale (utilizarea cadrului fizic prin diferite forme de producție, consum și comunicație);
- Acceptarea faptului că, în paralel cu restructurarea sectorială, va avea loc o accelerare a procesului de urbanizare, în perspectiva atingerii de către România în anul 2030 a unei ponderi a populației urbane de cca. 67%, prin reducerea diferențelor de statut administrativ, răspândirea activităților economice neagricole, reducerea diferențelor funcționale legate de piața forței de muncă, creșterea mobilității, creșterea nivelului de educație al locuitorilor și modificarea stilului de viață din rural;
- Înțelegerea „urbanizării” ca un proces diferențiat și relaționat cu evoluția sistemului urban, care va influența dezvoltarea teritorială și urbană integrată, pe toate palierele, de la cel național la cel local;
- Acceptarea faptului că, dacă politicile de susținere a unor modele diferențiate de urbanizare sunt limitate, acestea sunt strâns legate de policentricitate și de fluxurile de populație, capital, bunuri, informație și tehnologie și depind de capacitatea de cooperare și de valorificarea creativă de către administrație, actorii privați și locuitori a potențialului structural și funcțional existent;
- Promovarea unor forme moderne de asociere a comunelor și a parteneriatelor dintre acestea și zonele/aglomerațiile urbane, orașele mici și mijlocii;
- Conservarea diferitelor identități culturale, valori naturale și peisaje culturale, în special în zonele rurale care suportă schimbări structurale, atât local cât și prin crearea unor parcuri tematice sub-regionale (agro-turistice, eco-turistice)
- Punerea în valoare a potențialului rural de dezvoltare a producției de energii neconvenționale, descentralizate, sigure și prietenoase față de mediu;
- Protecția teritoriului și localităților rurale de riscurile naturale și de efectele negative asupra mediului de viață al locuitorilor și asupra biodiversității cauzate de urbanizare, de de marile lucrări de infrastructură și schimbările climatice.



PROPUNERE PENTRU PATN - SECTIUNEA VIII - ZONE RURALE

GRADUL DE DEZVOLTARE RURALA



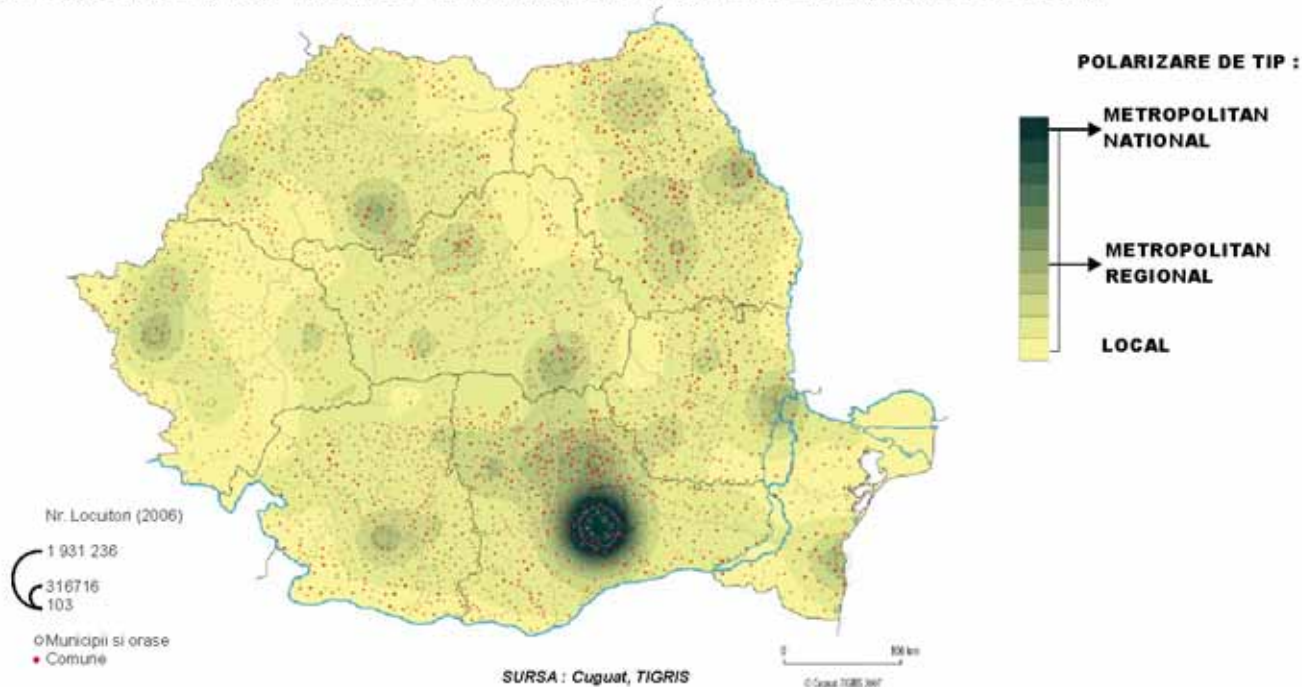
GRUPAREA COMUNELOR DUPA INDICELE SINTETIC AL DEZVOLTARII

- RELATIV RIDICAT (275 comune)
- MEDIU RIDICAT (605 comune)
- MEDIU (860 comune)
- SCAZUT (682 comune)
- FOARTE SCAZUT (201 comune)
- MUNICIPII SI ORASE

ZONE IN CARE PREDOMINA FACTORI FAVORIZANTI AI DEZVOLTARII

ZONE IN CARE PREDOMINA FACTORI RESTRICTIVI AI DEZVOLTARII

INTENSITATEA SI TIPUL POLARIZARII SPATIILOR RURALE - 2006





OBIECTIVUL 6 CONSOLIDAREA ȘI DEZVOLTAREA LEGĂTURILOR INTERREGIONALE CA SUPORT AL DEZVOLTĂRII REGIONALE

Obiectivele politicii europene în domeniul transporturilor stabilite prin Carta Albă sunt corelate cu unul dintre principiile de dezvoltare spațială durabilă a continentului european care prevede asigurarea unor *“condiții de accesibilitate mai echilibrată”*.

Agenda Teritorială a UE propune *“întărirea și extinderea rețelelor transeuropene”*. Mobilitatea și accesibilitatea sunt elemente premergătoare esențiale pentru dezvoltarea economică în toate regiunile. Pentru a satisface nevoile de circulație în interiorul unui teritoriu policentric, dar și pentru a ameliora mediul urban, este necesară dezvoltarea integrată și durabilă a sistemelor multimodale de transport, atât pentru pasageri cât și pentru mărfuri.

O bună accesibilitate presupune funcționarea eficientă și integrată a rețelelor feroviare, rutiere și aeriene puternice (inclusiv o rețea de aeroporturi regionale viabile), a căilor navigabile performante, precum și a rețelelor secundare care să lege centrele urbane cu localitățile din sfera lor de influență. Asigurarea infrastructurilor pentru un transport eficient constituie una din precondițiile creșterii atractivității economice a regiunilor și orașelor.

Pe plan național unul dintre obiectivele majore promovate de guvern constă în dezvoltarea unui sistem integrat de transport și comunicații ca suport pentru formarea și expansiunea sistemului urban policentric și pentru a realiza pe această cale o integrare a regiunilor de dezvoltare economică în spațiul economic și politic european.

Aspectele principale vizate se referă la:

- realizarea unei mai bune accesibilități a nivelului macrospațial prin conectarea îmbunătățită a zonelor metropolitane pe baza cooperării cu acestea, atât în constituirea rețelei de transport, cât și în activitatea de amenajare a teritoriilor aferente;
- echilibrarea accesului la nivelul întregului teritoriu prin susținerea rețelei de transport secundare pentru asigurarea legăturilor optime pentru orașele mici și mijlocii, precum și pentru conectarea spațiilor rurale la principalele axe și centre de transport (autostrăzi, centre intermodale, aeroporturi), pentru rezolvarea deficiențelor în privința legăturilor intraregionale, acordându-se atenție sporită regiunilor periferice;
- dezvoltarea unei rețele de noduri intermodale de transport în relație cu rețeaua de transport trans-europeană și cu navigația maritimă și fluvială, prin armonizarea tehnică și asigurarea interoperabilității între sisteme, în special pentru transportul de mărfuri;
- consolidarea legăturilor interregionale prin dezvoltarea transportului aerian care are în vedere modernizarea aeroporturilor regionale;
- amenajarea, pe termen lung, a unor căi navigabile interioare pentru a facilita racordarea cu coridorul fluvial Dunărea;
- prevenirea și atenuarea posibilelor efecte negative ale rețelelor de transport asupra mediului natural și construit.



CONSOLIDAREA SI DEZVOLTAREA LEGATURILOR INTERREGIONALE



LEGENDA



LIMITELE REGIUNILOR DE DEZVOLTARE



CORIDOARE DE DEZVOLTARE
A INFRASTRUCTURILOR

OBIECTIVUL 7 DEZVOLTAREA ADECVATĂ A DIFERITELOR CATEGORII DE TERITORII

Realizarea coeziunii spațiale, respectiv atenuarea disparităților în gradul de dezvoltare al diferitelor categorii de teritorii, presupune implementarea unor politici diferențiate care să aibă în vedere specificul acestor areale.

Zonele de restructurare industrială sunt zonele confruntate cu probleme legate de dezvoltarea sectorului industrial, respectiv probleme economice (orașe monoindustriale, supradimensionarea unor întreprinderi, fonduri insuficiente pentru modernizarea unităților industriale uzate fizic și moral, producții neadaptate la cerințele pieței), probleme sociale (creșterea ratei șomajului și a numărului grupurilor sociale defavorizate, extinderea sărăciei), probleme culturale (inadaptare socială, mentalități nepotrivite unei economii de piață), probleme ecologice (poluare locală cauzată de întreprinderile industriale, degradarea peisajului urban), probleme de imagine (resurse insuficiente pentru promovarea potențialului existent al zonei).

Aferent problemelor menționate, procesul de dezvoltare a zonelor de restructurare industrială trebuie să ia în considerare aspectele relevante privind diversificarea economică, utilizarea capitalului uman din zonă, regenerarea mediului afectat și prevenirea poluării mediului, regenerarea urbană, ameliorarea accesibilității fizice, la cunoaștere și informație, promovarea cooperării interregionale.

Zonele defavorizate în care se concentrează factori defavorabili creșterii economice și calității vieții, sunt cu prioritate, dar nu exclusiv, zone montane în care activitățile tradiționale sunt legate de industria extractivă și zootehnie. Sunt considerate „regiunile perdante” ale cursei competitivității economice. Asemenea zone, concentrând mai multe tipuri de impedimente, își pierd capacitatea endogenă de regenerare în absența unei abordări integrate care să vizeze îmbunătățirea globală și durabilă a situației socio-economice și a stării de mediu.

Zonele rurale prezintă o mare varietate, în corelare cu situarea geografică, trăsăturile cadrului natural, evoluția istorică a spațiului respectiv, caracteristicile vecinătăților. Dezvoltarea adecvată presupune o abordare complexă, bazată pe combinarea aspectelor relevante privind: a) orientarea către dezvoltarea endogenă, bazată pe diversitate și performanță, a spațiilor rurale în vederea creșterii competitivității lor și a îmbunătățirii condițiilor de viață pentru locuitorii satelor, în condițiile protejării mediului; b) creșterea atractivității; c) dezvoltarea accesibilității; d) dezvoltarea parteneriatelor la nivel teritorial pentru susținerea rolurilor în zonă, în regiune.

Zone rurale cu probleme complexe

Zone rurale defavorizate sunt zone cu probleme complexe de dezvoltare, marcate de mare sărăcie sau de procese puternice de degradare a terenurilor, de exemplu: Podișul Moldovei (zona Bârlad Vaslui Iași Botoșani), sudul Olteniei, unele zone din Subcarpații Meridionali și Orientali (Munții Apuseni), Delta Dunării. Orientarea strategică ar trebui să ia în considerare aspectele privind recuperarea stării de sărăcie, implicarea comunităților în parteneriate cu localități dinamice, creative, asigurarea siguranței necesare locuirii și funcționării comunităților în spațiul de manifestare a comunității.

Zonele montane (preponderent rurale, cu handicap natural)

Condițiile specifice ale zonelor montane implică orientarea către abordarea integrată a dezvoltare economică și socială, protecția și gestiunea resurselor naturale și regenerarea tradițiilor și culturii locale. Specificul spațial al zonelor montane facilitează atractivitatea acestora pentru anumite categorii de activități și de clienți, precum și accesul comunităților în rețele de activități specifice, potrivit problemelor și valorilor caracteristice zonei.

Zonele periferice (de frontieră)

Marginalizarea datorată poziției periferice a zonelor de frontieră, aduce în atenția acestora aspecte cum sunt: implicarea în cooperarea transfrontalieră, abordarea strategică în parteneriat a dezvoltării spațiului transfrontalier, accesibilitatea transfrontalieră și la coridoarele importante de transport, dezvoltarea și consolidarea cooperării între polii transfrontalieri cu rol important în revitalizarea zonelor periferice (orașele porturi la Dunăre, orașele mici și mijlocii din extrema estică a României, inclusiv din Delta Dunării), valorificarea potențialului integrat transfrontalier.

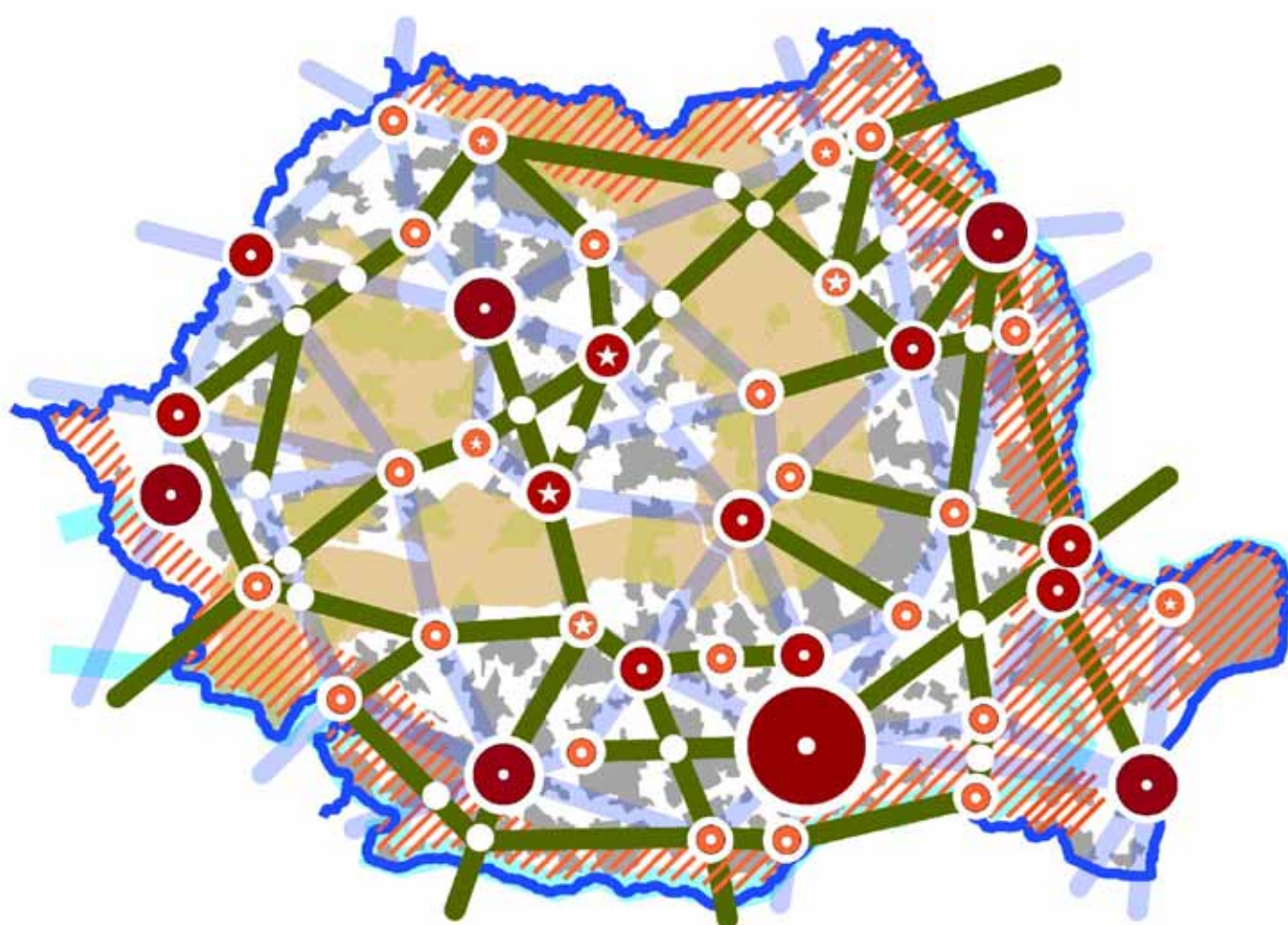
Zonele cu deficit de accesibilitate (interstițiale)

Consecință a slabei dezvoltări a rețelelor de transport ca și a rețelei de localități urbane, sau a serviciilor de bază, aceste zone, de regulă cu caracter rural, pot fi considerate „periferii interne”.

Aducerea lor la un nivel de dezvoltare comparabil cu zonele urbane necesită luarea în considerare a următoarelor aspecte: sporirea accesibilității fizice, creșterea accesului la tehnologiile de informare și utilizarea lor în localitățile rurale, sprijinirea formării de poli rurali de dezvoltare atractivi pentru investiții, condiții pentru dezvoltarea de clustere bazate pe avantajele locale.



DEZVOLTAREA ADECVATA A DIFERITELOR CATEGORII DE TERITORII



LEGENDA

- | | |
|---|---|
|  | ZONE CU HANDICAP NATURAL |
|  | ZONE PERIFERICE |
|  | ZONE CU DEFICIT DE ACCESIBILITATE |
|  | CORIDOARE DE DEZVOLTARE A INFRASTRUCTURILOR |

OBIECTIVUL 8 CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII TERITORIALE

Dezvoltarea și consolidarea competitivității presupune pentru localitățile și regiunile din România mobilizarea capitalului teritorial în următoarele privințe:

- Stimularea cooperării teritoriale, pe baza dezvoltării accesibilității către și între regiunile urbane dinamice, precum și prin structurarea profilelor funcționale pe baza mobilizării potențialului integrat la nivel teritorial: resurse umane, resurse naturale, activități economice diversificate și cu valoare adăugată ridicată, localități echipate, mediu de calitate.
- Asigurarea programului de dezvoltare a accesibilității prin infrastructura de transport către bazinele de resurse pentru dezvoltare economică, piețele de desfacere pentru produse și servicii, pentru facilitarea accesului forței de muncă. Crtructurile economice de tip cluster și regiuni pentru schimbare economică reclamă accesibilitate flexibilă și integrată la componentele teritoriale. Caracteristicile fizico-geografice ale României reclamă o rețea de infrastructuri de transport eficientă, în condițiile în care, cel puțin din punct de vedere al acoperirii teritoriului, rețeaua existentă acoperă majoritatea necesităților de accesibilitate.
- Orientarea strategiei energetice în sprijinul unei economii competitive prin îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea resurselor regenerabile de energie.
- Tehnologia informației și comunicațiilor susține creșterea calității serviciilor și promovează politica privind implementarea serviciului universal, a serviciilor de acces pentru categoriile defavorizate de utilizatori, creșterea disponibilității serviciilor de telefonie la un punct fix, implementarea sistemelor BWA (Broadband Wireless Access).
- Dezvoltarea și consolidarea rețelelor de parcuri tehnologice, industriale, de cercetare-inovare, în legătură cu structurile emergente și susținute de clutere economice, precum și în legătură cu procesele de configurare a regiunilor pentru schimbare economică.
- Susținerea și dezvoltarea activităților de cercetare, dezvoltare, inovare în conexiune strânsă cu rețelele de parcuri industriale, științifice și tehnologice, incubatoare de afaceri, centre de consultanță în afaceri, centre de transfer tehnologic și informații, asociații de afaceri.
- Asigurarea unui mediu local/ regional dinamic, deschis activităților culturale și creative, așa numitele „industrii culturale”, este importantă ca dimensiune „soft” a competitivității; această dimensiune este dată de capitalul uman, cultural (cunoaștere și creativitate) și socio-instituțional, precum și de calitatea mediului.



CRESTEREA COMPETITIVITATII



LEGENDA

- POLI URBANI
- POLI CU POTENTIAL DE COMPETITIVITATE

FACTORI DE COMPETITIVITATE

- UNIVERSITATI
- INSTITUTII DE CERCETARE
- PARCURI STIINTIFICE SI TEHNOLOGICE
- AEROPORTURI
- CONECTIVITATE

OBIECTIVUL 9 PROTEJAREA, DEZVOLTAREA ȘI VALORIFICAREA PATRIMONIULUI NATURAL ȘI CULTURAL

Patrimoniul natural și cel cultural constituie valori centrale pentru dezvoltarea și identitatea României și sunt indisolubil legate de viața teritoriului însuși, la scară locală regională, națională, transnațională.

Valoarea patrimoniului cultural și natural constituie deopotrivă subiect de atractivitate a regiunilor și localităților, cât și responsabilități complexe privind organizarea și funcționarea spațiului respectiv.

Patrimoniul natural, în ansamblul componentelor și structurilor fizico-geografice, floristice, faunistice și biocenotice ale mediului natural este definitoriu pentru calitatea, diversitatea și specificitatea teritoriului național și presupune conservarea biodiversității și valorificarea durabilă a resurselor naturale.

Identificarea zonelor și elementelor de patrimoniu natural este extrem de importantă, dar în același timp este nevoie de diversificarea acestui inventar, de dezvoltarea patrimoniului natural și configurarea rețelilor, a coridoarelor ecologice la nivel teritorial.

Specialiștii dețin un rol decisiv în identificarea bunurilor de patrimoniu natural de interes național declarat și a celui de interes local, precum și în definirea regimului specific de protejare pe care îl reclamă acestea.

Managementul patrimoniului natural presupune colaborarea strânsă între actori diverși, în procesele de identificare, planificare a dezvoltării în zonele de patrimoniu și stabilirea priorităților, funcționarea sistemului instituțional care îl gestionează, educarea comunității, conștientizarea sectorului privat, informarea turiștilor.

Protejarea patrimoniului natural din rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale, arii speciale de conservare, arii de protecție specială acvifaunistică, se bazează pe asigurarea unui management modern, prin măsuri speciale de ocrotire și conservare în situ a bunurilor de patrimoniu, care necesită modalități diferențiate de ocrotire, conservare și utilizare potrivit specificului acestora (cf. Legii nr. 462/2001).

Patrimoniul cultural este parte integrantă din viața, cultura, istoria, funcționarea, imaginea și, în final, identitatea localităților, a teritoriului. Vulnerabilitatea crescândă a patrimoniului cultural la dinamica uneori necruțătoare a presiunilor în dezvoltare asupra monumentelor și siturilor valoroase, la modificările de climă care afectează fizic construcțiile, la agresivitatea turismului, este strâns legată pe de o parte de cadrul legal și instituțional responsabil pentru gestiunea patrimoniului, pe de altă parte de potențialul comunităților de a gestiona creativ moștenirea culturală.

Comunitățile pe teritoriul cărora se situează trebuie să devină conștiente de valorile care le definesc istoria și le marchează existența zilnică; valorile locale fac parte din cele regionale și naționale, chiar dacă în ierarhizările științifice nu se află întotdeauna în fruntea listei.

Datorită valorilor și semnificațiilor multiple pe care le poartă, în contextul economiei de piață, patrimoniul cultural ar trebui să determine o schimbare substanțială în mentalitatea și atitudinea actorilor locali și naționali. Managementul patrimoniului cultural presupune explorarea modalităților creative de a pune în valoare patrimoniul, în respectul prezenței și manifestării acestuia și în beneficiul asigurării resurselor necesare protejării sale.

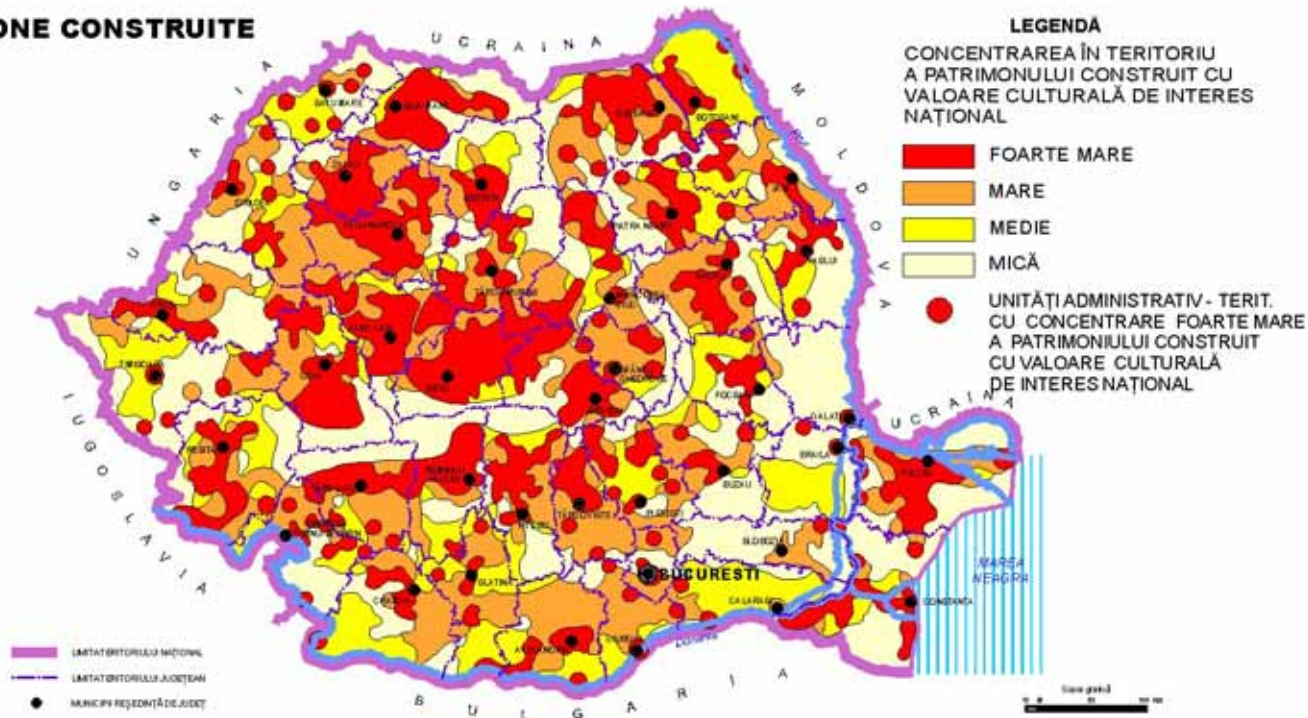


PATN SECȚIUNEA III - ZONE PROTEJATE

ZONE NATURALE



ZONE CONSTRUITE





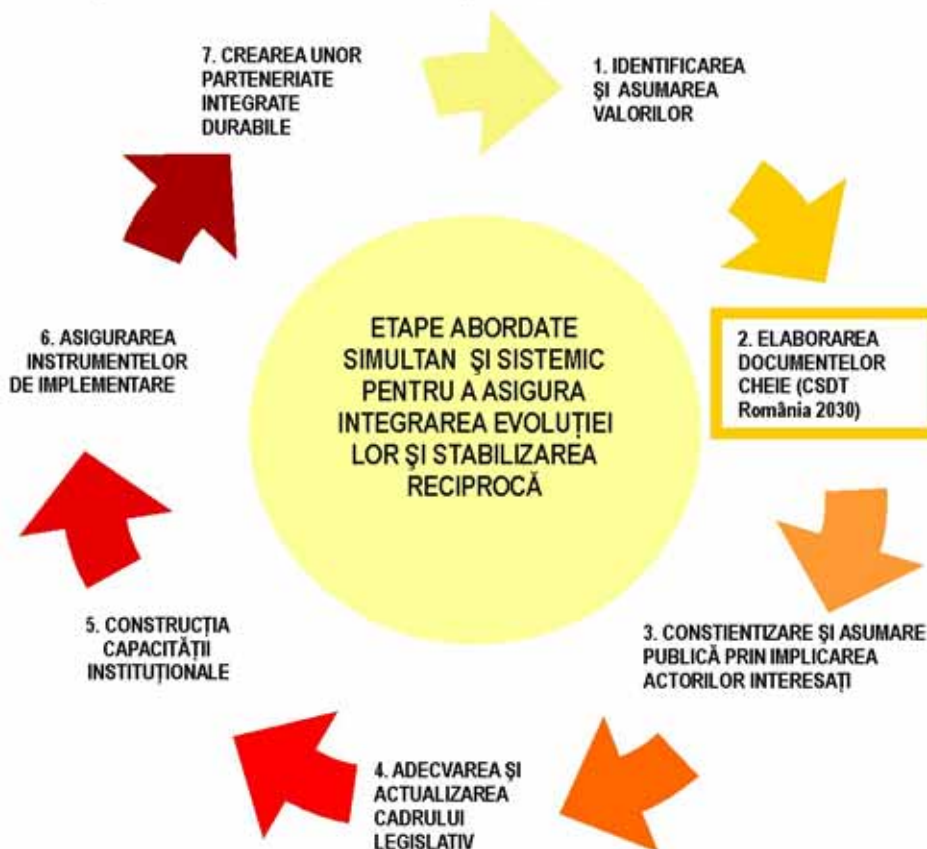
4. LOCUL ȘI ROLUL CSTDR ÎN SISTEMUL INSTITUȚIONAL



4.1. Componentele reformei în planificarea teritorială - reforma inițiată de MDLPL și angajată prin Programul Național de Reforme 2008-2010

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială *România 2030* (CSDTR) este un document strategic a cărui implementare face necesară schimbarea atât în planul practicilor de planificare teritorială, cât și în cel al utilizării documentațiilor de planificare teritorială ca instrumente concrete în procesul de decizie privind dezvoltarea teritoriului. Pentru a deveni un instrument viu și a declanșa procesul de schimbare, documentul strategic a fost conceput ca o componentă într-un sistem complex de reformă, angajând schimbări legislative, dezvoltare instituțională, configurare de instrumente specifice, parteneriate.

Procesul de reformă este alcătuit din șapte componente, inter-dependente, abordate simultan și sistemic, valorificând efectele sinergice ale acțiunilor, în vederea consolidării sistemului prin interacțiuni reciproce. Instituționalizarea acestor etape este prevăzută în cadrul Programului Național de Reforme 2007-2010 (implementarea Strategiei de la Lisabona la nivel național).





1. Identificarea, asumarea și definirea valorilor pe care trebuie să se bazeze planificarea teritorială se realizează prin:

- acumularea de cunoștințe în domeniu, prin implicarea MDLPL și a altor instituții în activitățile grupurilor de lucru din cadrul instituțiilor europene (contribuții la elaborarea Agendei Teritoriale a UE și Cartei de la Leipzig, la activitățile Primului Program de Acțiune pentru implementarea Agendei Teritoriale etc.);
- formularea contribuțiilor la elaborarea conceptelor naționale de coeziune teritorială, dezvoltare teritorială durabilă;
- elaborarea și implementarea unor proceduri îmbunătățite privind planificarea teritorială, potrivit practicii europene.

Realizat până în prezent:

- asumarea problematicei coeziunii teritoriale prin constituirea unui grup de lucru pentru coeziune teritorială la nivel național, în vederea asigurării colaborării orizontale și verticale între direcții și instituții, pentru a asigura perspectiva transversală specifică coeziunii teritoriale,
- asumarea necesității reformei în planificarea teritorială: sunt pregătite documentații de achiziții publice pentru realizarea, în anul 2009, a metodologiilor de planificare strategică teritorială și de planificare teritorială integrată.

2. Elaborarea documentelor cheie cel mai important este documentul strategic privind dezvoltarea teritorială pe termen lung în România, care să funcționeze ca un mecanism de declanșare și ghidare a reformei. Acest document este *CSDTR*, care are drept obiective pe termen lung consolidarea dezvoltării interne a României și afirmarea rolului României la nivel internațional. Acțiunile prevăzute sunt:

- finalizarea, în cursul anului 2009, a *CSDTR*;
- detalierea și concretizarea acestuia în Strategia de dezvoltare a teritoriului, național și într-un set de politici publice aferente.

Realizat până în prezent:

- aprobarea de către Guvernul României, prin Memorandum, a Liniilor directoare ale *CSDTR*, în anul 2005,
- elaborarea fazelor de analiză strategică și diagnostic ale teritoriului României,
- consultări inter-instituționale, cu reprezentanți ai administrației centrale și locale și ai asociațiilor autorităților locale, cu profesioniști în dezvoltare și planificare teritorială, cu cadre universitare și cercetători în domeniu,
- lansarea procedurilor de achiziție de consultanță pentru formularea bazelor politicii de dezvoltare policentrică, potrivit principiilor coeziunii teritoriale și ale politicii de consolidare a competitivității regionale, aferente conceptului strategic,
- pregătirea documentului de sinteză (broșura de față) pentru consultarea națională privind concluziile diagnozei și obiectivele strategice propuse.



3. Conștientizare și asumare publică prin implicarea actorilor relevanți pentru reforma sistemului de planificare teritorială, prin:

- furnizarea de informații actualizate privind practicile de dezvoltare teritorială din UE și familiarizarea cu documentele strategice ale UE (Agenda Teritorială, Carta de la Leipzig, etc.
- implicarea în clarificarea terminologiei din domeniul planificării teritoriale;
- consultarea asupra concluziilor analizei și diagnozei, liniilor directoare și obiectivelor CSDTR;
- consultarea factorilor de decizie prin prezentarea CSDTR în fața Consiliului de Planificare Strategică - consiliu interministerial permanent constituit în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 750/2005;
- cooperarea în orientarea proiectelor și a cercetării prioritare, din punct de vedere strategic, către programele de finanțare relevante (de exemplu, programul ESPON 2013).

Realizat până în prezent:

- prezentări și consultări, în întâlniri directe, privind etapele intermediare de elaborare a CSDTR,
- propunere pentru inițierea parteneriatului național pentru consultarea, finalizarea și implementarea conceptului strategic.

4. Adecvarea și actualizarea cadrului legislativ - formularea și implementarea etapizată a reformei legislative în planificarea teritorială are loc prin actualizarea etapizată a legislației specifice, pentru a include în procedurile de planificare:

- dimensiunea economică și financiară,
- cerința de fundamentare tehnică a deciziilor din planificarea teritorială,
- structurarea și utilizarea sistemului de observare a teritoriului, pentru elaborarea scenariilor de dezvoltare,
- structurarea și utilizarea sistemului de evaluare a impactului politicilor teritoriale, în vederea fundamentării tehnice și asigurării transparenței procesului decizional.

Realizat până în prezent:

- s-au realizat, în două etape, completări și modificări ale Legii 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului (prin Legea nr.289/2006 și OG nr. 27/2008), vizând clarificarea responsabilităților în elaborarea conceptului și strategiei (MDLPL- elaborator iar Primul Ministru coordonator) - și formularea principiilor pentru finanțarea implementării strategiilor de dezvoltare teritorială.

5. Construcția capacității instituționale - configurarea structurilor instituționale necesare dezvoltarea capacității instituționale și profesionale în planificarea teritorială strategică se realizează prin:

- consolidarea și diversificarea serviciilor de planificare teritorială la nivel local și regional;
- dezvoltarea capacității instituționale și profesionale în domeniul planificării teritoriale;
- consolidarea cooperării verticale și orizontale, inter-instituționale și inter-sectoriale, la nivelul unui teritoriu în procesul de planificare (guvernanța teritorială).



Realizat până în prezent:

- Adaptarea structurii organizatorice a MDLPL la cerințele de reglementare și legiferare privind dezvoltarea și coeziunea teritorială.

6. Asigurarea instrumentelor necesare pentru implementarea reformei în planificarea teritorială:

- a) integrarea componentelor strategică și financiară în procesul de planificare teritorială și în procesul de implementare;
- b) asigurarea structurilor de management în vederea implementării;
- c) asigurarea sistemului de finanțare a dezvoltării teritoriale;
- d) structurarea sistemelor de observare a stării teritoriului și evaluare a impactului politicilor la nivel teritorial;
- e) dezvoltarea unor instrumente de asistență tehnică în vederea sprijinirii procesului de luare a deciziilor;
- f) sprijinirea cercetării teritoriale.

Realizat până în prezent:

- finanțarea corelată, prin programe operaționale și din alte fonduri, a dezvoltării policentrice realizată prin proiecte integrate la nivel teritorial,
- inițierea procesului de pregătire a documentațiilor de achiziții de consultanță privind design-ul sistemului de observare a teritoriului.

7. Crearea unor parteneriate integrate, durabile, orizontale și verticale, relevante, în sprijinul proiectelor prioritare de importanță națională:

- a) parteneriate teritoriale;
- b) parteneriate inter-instituționale;
- c) parteneriate inter-sectoriale.

Realizat până în prezent:

- stimularea structurării policentrice a rețelei de localități prin sprijinirea asocierii localităților în zone metropolitane, sisteme urbane etc., precum și asocierea zonelor metropolitane într-un sistem național, conectat la cel al UE
- promovarea, ca studii de caz, a relațiilor trans-frontaliere între zonele metropolitane, prin participarea la proiectul METROBORDER, în cadrul Programului ESPON 2013,
- derularea procedurilor de achiziții publice privind metodologia de identificare a întinderii și structurii zonelor metropolitane,
- implicarea în proiecte teritoriale transnaționale relevante pentru România (Zona Bazinului Tisei, Regiunea Dunării, Regiunea Carpatică, etc.)
- integrarea în grupuri transnaționale pentru promovarea politicii de coeziune pe baza dimensiunii teritoriale (ex. implicarea în Grupul Visegrad 4+2, dezvoltarea rolului României de articulare între zonele Visegrad, Balcani etc.)



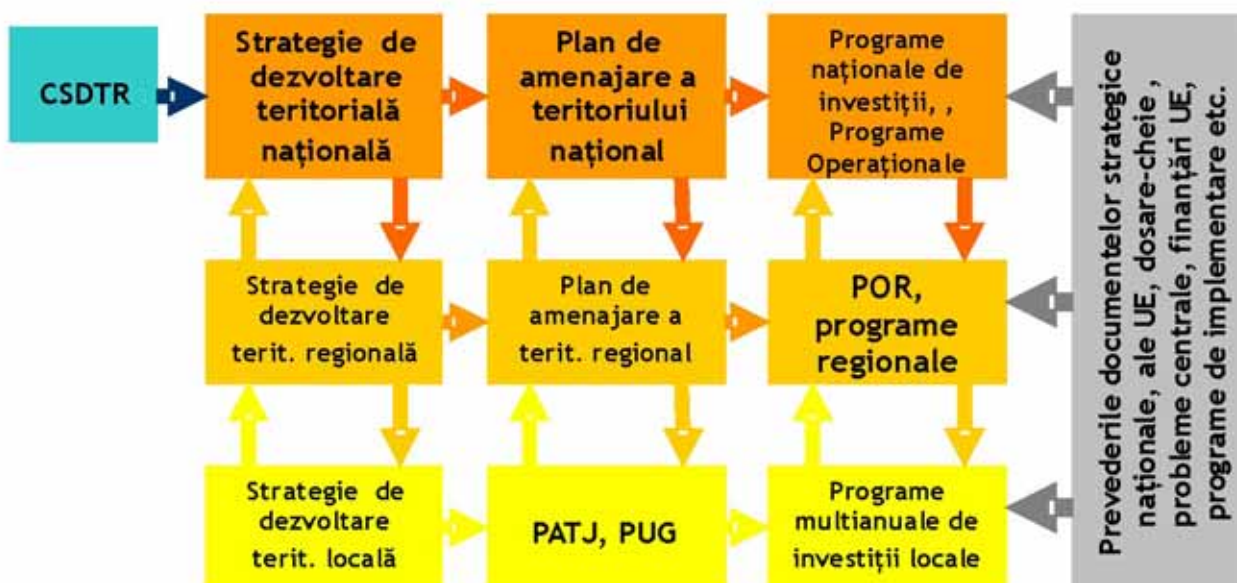
Condiții de implementare

Asigurarea corelării documentelor strategice cu planurile teritoriale și programele de investiții

În vederea implementării CSDTR sunt necesare următoarele categorii de corelări:

- Corelarea pe orizontală a strategiilor de dezvoltare teritorială cu documentațiile de amenajarea teritoriului/urbanism și cu programele de investiții sectoriale relevante;
- Corelarea pe verticală a strategiilor de dezvoltare teritorială, planurilor de amenajarea teritoriului și urbanism, programelor de investiții publice, între nivelele teritorial, regional și local.

Structura planificării teritoriale strategice



Conceptul strategic se află într-un proces treptat de integrare în sistemul documentelor strategice, de planificare teritorială și de planificare a investițiilor. Până în prezent CSDTR a fost menționat printre documentele cadru în PND și CNSR 2007-2013, a fost inițiată relaționarea CSDTR cu planurile de amenajarea teritoriului zonal regional, precum și cooperarea cu programe operaționale pentru care dimensiunea teritorială este relevantă.



Asigurarea cadrului legal

Cadrul legal privind planificarea teritorială și urbană va fi aliniat în etape la practicile europene în domeniu, potrivit angajamentelor MDLPL prin Planul Strategic Instituțional și Planul Național de Reforme 2007-2010.

Potrivit acestor angajamente

- în anul 2005 a fost aprobat memorandumul privind liniile directoare ale conceptului strategic;
- în anul 2006 a fost aprobată Legea 289 privind modificări și completări la Legea 350/2001, a planificării teritoriale și urbane, care introduce necesitatea elaborării conceptului strategic de dezvoltare teritorială, precum și delegarea de către MDLPL de specialiști în planificare urbană și teritorială la nivel regional;
- a fost elaborată OG 27/2008 care aduce un pachet de completări privind: a) finanțarea documentelor de strategie teritorială, b) relația conceptului strategic cu strategia de dezvoltare teritorială, cu planurile de amenajarea teritoriului, cu strategiile sectoriale etc., c) necesitatea corelării documentelor strategice cu documentațiile de planificare teritorială și programele de investiții, d) categoriile de instrumente pentru operaționalizarea strategiei.

Dezvoltare instituțională

Legat de asumarea de către MDLPL a necesității conceptului strategic de dezvoltare teritorială, a asigurării activităților privind coeziunea teritorială,

- în 2007 au fost angajați în cadrul MDLPL specialiști responsabili cu planificarea urbană și teritorială și delegați la nivel regional;
- în 2007 a fost creată în cadrul MDLPL Direcția generală Strategii și politici pentru coeziune teritorială;
- în 2008 a fost inițiată formarea unui grup de lucru interinstituțional privind coeziunea teritorială
- la nivelul entităților UE responsabile cu planificarea teritorială și urbană, coeziunea teritorială, MDLPL este reprezentat în grupurile în domeniu, de la nivel de experți până la nivel de miniștri.

Privind dezvoltarea capacității profesionale și instituționale și pregătirea acestor schimbări, MDLPL pregătește elaborarea metodologiilor de planificare strategică teritorială și planificare integrată, metodologii care vor constitui baza pregătirii unor manuale destinate utilizării în programe de instruire pentru specialiștii din administrația publică.



Actori si parteneriate

Actori teritoriali

- În eforturile sale de a tinde spre coeziunea economică, socială și teritorială, România trebuie să se bazeze pe o politică policentrică. **Ariile metropolitane urbane** au potențialul de a forma o rețea teritorială coerentă și puternică. Acestea ar trebui să acționeze deopotrivă ca promotori ai unei noi relații urban-rural, ca poli de dezvoltare regională, ca noduri ale rețelei naționale urbane și ca motoare ale dezvoltării naționale, ale consolidării competitivității României la nivelul UE. Rețeaua ariilor urbane metropolitane va îmbunătăți legăturile inter-regionale, la nivel național și internațional;
- **Orașele specializate**, orașele de importanță locală și sub-regională, municipiile de rang 2 și 3 joacă un rol major în asigurarea dezvoltării regionale echilibrate și în susținerea profilului competitiv național. Acestea asigură diminuarea presiunii de dezvoltare a ariilor funcționale urbane mai mari, alcătuind o rețea de poli cu funcții specializate care sunt complementare funcțiilor polilor mari. Orașele mici și mijlocii contribuie semnificativ la catalizarea procesului de urbanizare, prin structurarea accesibilității fizice și accesului la cunoaștere la nivel sub-regional și local și sunt extrem de importanți pentru facilitarea dezvoltării unor noi relații cu zonele rurale;
Zonele rurale ocupă aproape 90% din teritoriul țării, unde trăiește aproape jumătate din populația României. Este o obligație națională și o problemă majoră pentru planificarea teritorială să se reconsidere rolul localităților rurale în economia națională și regională, în estimarea potențialului și competitivității României, în structurarea profilului de țară membră a UE. Localitățile rurale, prin potențialul divers de care dispun, pot și trebuie să joace un rol semnificativ în dezvoltarea națională și în crearea unui profil competitiv al țării, devenind locuri atractive, care să stabilizeze populația tânără, să contribuie la valorificarea patrimoniului natural și cultural, la menținerea și revitalizarea identității regionale și locale.
- **Județele si regiunile** sunt interesate sa-si configureze rețelele de arii functionale, relatiile teritoriale necesare dezvoltarii in domeniile de interes pentru comunitatile urbane si rurale.

Actori instituționali și sectoriali

Procesul de planificare și de implementare a unei strategii comprehensive de dezvoltare teritorială implică o bună cooperare, corelare și integrare a eforturilor actorilor instituționali și sectoriali, pe verticală și orizontală, în vederea maximizării impactului strategiilor sectoriale, specifice.

- **Ministerele de linie** sunt interesate să coopereze inter-sectorial, cu alte ministere, cu agențiile și instituțiile naționale precum și cu autoritățile locale pentru a grăbi apariția rezultatelor concrete, la nivel teritorial, în procesele de implementare a strategiilor de dezvoltare aferente sectoarelor de care răspund; De asemenea, în colaborare cu **Autoritățile de management** și cu organismele intermediare, cu Agențiile pentru Dezvoltare Regională, ministerele de profil sunt interesate în corelarea implementării programelor de finanțare din fonduri naționale și europene a proiectelor complexe din teritoriu, în vederea creșterii gradului de integrare a intervențiilor și a gradului de sinergie între rezultatele acestora;
- **Autoritățile locale** sunt cele mai legate de problemele concrete ale teritoriilor localităților pe care le administrează. Ele transmit către nivelul regional și național atât aspectele problematice cât și propuneri de promovare a potențialului local; în multe cazuri, se aliază în structuri asociative rurale, sisteme urbane, zone metropolitane pentru a putea rezolva probleme comune și a atinge obiectivele comune de dezvoltare;



- **Sectorul academic și de cercetare** este crucial în dezvoltarea națională, prin activitățile de cercetare de vârf și inovare prin care trebuie să susțină competitivitatea regională și națională. În același timp, el poate consolida poziția României în cercetarea din domeniu, la nivel internațional, prin contribuțiile specifice în cadrul procesului de estimare a tendințelor în dezvoltare teritorială și sectorială, în cercetarea problemelor-cheie aflate la ordinea zilei, în pregătirea studiilor de fundamentare a proiectelor viitoare ale administrației publice;
- **Sectorul privat**, prin asociațiile și organizațiile sale este în permanentă căutare de oportunități și de nișe de manifestare în toate domeniile; perspectiva teritorială a problemelor cărora le poate răspunde, a potențialului de care poate profita pentru a-și amplasa investițiile reprezintă o puternică motivație pentru a coopera cu ceilalți actori în procesul de elaborare și implementare a strategiei de dezvoltare teritorială;
- **Asociațiile profesionale** dețin instrumentele tehnice specifice domeniilor de activitate prin care își pot susține interesele și promova potențialul de afirmare la nivel teritorial; acestea pot contribui efectiv la elaborarea și implementarea strategiei de dezvoltare teritorială pe sectoarele specifice de activitate.
- **Organizațiile ne-guvernamentale** catalizează vocea comunităților locale privind problemele importante în dezvoltarea teritorială și rezultatele așteptate și le aduce pe acestea în fața specialiștilor, autorităților publice și investitorilor.
- **Mijloacele de comunicare** constituie principalul factor de catalizare a proceselor de informare, consultare, diseminare. Rolul acesta este dublat de o sarcină foarte dificilă – aceea de a traduce informațiile foarte tehnice pe care le presupune strategia de dezvoltare teritorială în limbajul cetățeanului, pentru facilitarea dialogului dintre cetățeni și autorități.

Între actorii sectoriali, instituționali și teritoriali se stabilesc parteneriate verticale și orizontale în vederea planificării dezvoltării teritoriale, promovării de proiecte strategice de interes comun, accesării de resurse, implementării și utilizării în beneficiul celor implicați.

Instrumente de fundamentare a deciziei

Dinamica accentuată a diverselor aspecte definitorii pentru dezvoltarea teritoriului, impune din ce în ce mai des decizii rapide și cu un grad ridicat de complexitate.

Pentru a fundamenta tehnic aceste decizii este necesară asigurarea unui instrumentar sofisticat de observare a teritoriului, a fenomenelor, proceselor, tendințelor, în vederea elaborării prognozelor, a scenariilor de dezvoltare. Pe de altă parte, eforturile publice în programele de investiții pentru dezvoltarea teritoriului trebuie corelate sinergic și orientate către maximizarea impactului acestora, ceea ce presupune configurarea unui sistem de evaluare a impactului teritorial al diverselor politici sectoriale și categorii de măsuri aferente.

Nu în ultimul rând, elaborarea scenariilor, evaluarea impactului teritorial al politicilor, procesul de luare a deciziilor necesită istemen de asistare tehnică.



5. MESAJ CATRE CITITORI

Ne interesează opinia dumneavoastră!

Fie că lucrați în administrația locală sau centrală, universități sau ONG - uri, fie că faceți parte din asociații profesionale sau ale sectorului privat sau sunteți simplu cetățean, trăim cu toții în municipiile, orașele și comunele pe care le vrem mai atrăgătoare, mai organizate, mai curate, mai prospere. Mulți dintre dumneavoastră au gândit deja unele soluții, concretizate în propuneri de proiecte, pentru problemele pe care le-au identificat în proximitate. Conceptul strategic vă invită să vă gândiți nu numai la localitatea dumneavoastră, ci să vă gândiți la aria din vecinătatea localității, la județul învecinat, la regiunea în care vă aflați, pentru ca împreună să identificați cauzele unor probleme de care suferiți în mod egal, pentru ca împreună să găsiți soluții la probleme comune.

Valorificarea potențialului fiecărei așezări și al României, în ansamblu, depinde de implicarea dumneavoastră, adică de aceia care cunosc cel mai bine ce avem, ce putem dezvolta mai cu folos și care trebuie să spună cum am dori să arate România în anul 2030.

Din acest motiv, definitivarea Țintelor pe care ar trebui să le propună Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 și detalierea lui într-o strategie de dezvoltarea teritorială depinde de sugestiile, propunerile, observațiile, criticile și comentariile dumneavoastră asupra conținutului acestui document propus spre consultare.

Așteptăm, deci, cu deosebit interes comentariile și sugestiile dumneavoastră la următoarele adrese: csdtr@mdlpl.ro și vă invităm, de asemenea, să urmăriți pagina de Internet a Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, www.mdlpl.ro, pentru a obține informații despre evenimentele de consultare publică care vor avea loc pe parcursul procesului.



6. GLOSAR DE TERMENI ȘI BIBLIOGRAFIE

- **Accesibilitate** - gradul (posibilitatea) de acces la o destinație dorită; depinde în principal de extinderea și calitatea infrastructurii de transport și de disponibilitatea serviciilor; această noțiune este strâns legată de cea de conectivitate;
- **Cartă verde** - document care intenționează să stimuleze dezbaterile și să lanseze un proces de consultare pe o anumită temă; consultările pot conduce la elaborarea unei Carte Albe, care transpune concluziile dezbaterii în propuneri practice;
- **Coeziune teritorială** - deși apare în numeroase documente oficiale la nivel european, nu are o definiție clară și universal acceptată; se referă la dezvoltarea teritorială armonioasă și echilibrată, la diminuarea disparităților inter și intra-regionale, la valorificarea potențialului și diversității teritoriale;
- **Competitivitate** - posibilitățile unui teritoriu de a produce bunuri și servicii acceptate de piața internațională, în condițiile unei piețe libere și corecte, menținând veniturile reale ale populației pe termen lung;
- **Concept strategic** - formularea succintă a direcției în care poate evolua un teritoriu, în conformitate cu tendințele de dezvoltare, luând în considerare aspecte legate de sectoarele cu rol determinant în economie, potențialul existent și tendințele de expansiune, stabilitate sau declin;
- **Conectivitate** - numărul, tipul și capacitatea legăturilor de transport și telecomunicație ale unui teritoriu;
- **Demers partenerial** - prin colaborările pe care le implică, solidaritățile pe care le impune, dezbaterile de idei pe care le suscită, susține și coagulează energiile necesare pentru a depăși impasurile și dificultățile și pentru a înscris în durată de timp, voința de a dinamiza, de a înfrumuseța și a întări identitatea teritoriului;
- **Dezvoltare durabilă** - (sinonim cu **dezvoltare sustenabilă**) - în sens larg, model de dezvoltare care respectă principiile ecologice. Implică în general investiția în creșterea economică pe termen lung, îmbunătățind în același timp calitatea mediului și promovând egalitatea șanselor și incluziunea socială. Armonizarea acestor factori se face printr-o amenajare de durată și pe spații mari a teritoriului. Un sens utilizat frecvent este acela de satisfacere a necesităților prezente fără a afecta posibilitatea generațiilor viitoare a de își satisface necesitățile lor. Presupune utilizarea durabilă a resurselor (folosirea resurselor naturale într-un ritm care să nu depășească rata lor de regenerare naturală);
- **Dezvoltare teritorială (ca proces)** - totalitatea proceselor de transformare socială și economică a teritoriilor locuite, incluzând mediul natural și construit precum și structura teritoriului și rețeaua de așezări umane;
- **Dezvoltare teritorială (ca politică)** - totalitatea politicilor autorităților administrației publice centrale și locale, elaborate în scopul creșterii economice și sociale, echilibrate și durabile a comunităților umane;
- **Dinamică teritorială** - totalitatea schimbărilor care caracterizează procesele socio-economice care au loc într-o arie geografică (teritoriu);
- **Evaluarea impactului teritorial** - metodă prin care se identifică impactul politicilor publice, măsurilor și proiectelor asupra teritoriului, în special din punct de vedere al sustenabilității și coeziunii teritoriale. Efectele pot fi economice, sociale, ecologice sau culturale. Evaluarea impactului teritorial este necesară deoarece politicile sectoriale pot influența dinamica teritorială fără să contribuie la realizarea obiectivelor politicilor de dezvoltare teritorială;



- **Localitate** - Formă de așezare stabilă a populației în teritoriu, alcătuind un nucleu de viață umană, cu structuri și mărimi variabile, diferențiate în funcție de specificul activităților de producție dominante ale locuitorilor, caracteristicile organizării administrativ-teritoriale, numărul de locuitori, caracterul fondului construit, gradul de dotare social-culturală și de echipare tehnico-edilitară. În funcție de caracteristicile de mai sus, localitățile se împart în două mari grupe: localități urbane și localități rurale;
- **Parteneriat teritorial** - asociere a instituțiilor și organizațiilor publice și/sau private de nivel național, regional și/sau local, din diferite sectoare de activitate, în scopul realizării unor proiecte de interes comun în cadrul unui teritoriu;
- **Planificare integrată** - procesul prin care se coordonează eforturi de planificare din mai multe sectoare și de la mai multe niveluri administrative, în scopul luării deciziilor pe baza unei viziuni de ansamblu asupra resurselor disponibile;
- **Planificare teritorială** - ansamblu de metode utilizate de sectorul public pentru a asigura organizarea rațională a teritoriului, la diferite scări (locală, regională, națională, transnațională), protecția mediului și atingerea obiectivelor economice și sociale, prin coordonarea politicilor sectoriale din perspectiva impactului lor asupra teritoriului. Planificarea teritorială cuprinde strategii, politici și programe sectoriale, precum și documentații specifice integrate în scopul dezvoltării teritoriale echilibrate și durabile și prevede obiective, etape de realizare și resurse financiare necesare;
- **Politică publică** - totalitatea activităților și măsurilor administrației publice centrale în scopul soluționării unor situații sociale, economice sau ecologice care necesită intervenții;
- **Regiune** - arie geografică omogenă din punct de vedere natural și/sau economic, sau care prezintă o puternică identitate din punct de vedere cultural-istoric; în statele membre UE, are și sensul de unitate administrativă (în general, de nivel NUTS II);
- **Sinergie** - fenomenul prin care un set de intervenții publice (sau unele componente ale intervențiilor) produc împreună un impact care este mai mare decât suma impacturilor pe care le-ar produce acționând separat; sinergie se referă, de obicei, la efecte pozitive;
- **Sistem de observare a teritoriului național** - serviciu de interes public prin care se asigură monitorizarea dinamicii teritoriale în România la nivelul unităților administrativ-teritoriale sau a altor arii geografice, delimitate în funcție de procesele economice și sociale monitorizate, în scopul furnizării de informații pentru fundamentarea deciziilor din domeniul planificării teritoriale;
- **Strategie de dezvoltare** - direcționarea globală sau pe domenii de activitate, pe termen scurt, mediu și lung, a acțiunilor menite să determine dezvoltare urbană și teritorială; stabilirea sarcinilor fundamentale pentru atingerea obiectivelor;
- **Structură policentrică** - sistem urban echilibrat, care presupune existența la fiecare nivel teritorial a mai multor aglomerări urbane de dimensiune apropiată, fiind opusul sistemelor urbane monocentrice, dominate de un singur centru urban;
- **Structuri partenoriale** - constituite la nivel local, regional și național sub formă de consilii, comitete, comisii, grupuri de lucru pentru elaborarea și implementarea conceptului și strategiei teritoriale; structurile partenoriale pot avea un caracter sistematic și permanent;
- **Structuri teritoriale** - modul de alcătuire, de grupare sau de organizare a unui teritoriu din punct de vedere funcțional, fizic și în continuitate istorică; totalitatea relațiilor în plan funcțional și fizic, pe baza cărora se constituie organizarea localităților sau a unor zone din care rezultă configurația lor spațială;
- **Subsidiaritate** - principiu care se referă la faptul că deciziile sunt luate cât mai aproape posibil de cetățean, de nivelul unde se realizează activitățile;

BIBLIOGRAFIE

Legislație

- *Legea 171/1997 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, secțiunea a II-a Apa*, Monitorul Oficial al României Nr. 325 din 24 noiembrie 1997
- *Legea 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, secțiunea a III-a Zone protejate*, Monitorul Oficial al României Nr. 152 din 12 aprilie 2000
- *Legea 350/ 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, Monitorul Oficial nr. 373 din 10 iulie 2001
- *Legea 351/2001 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea rețeaua de localități*, Monitorul Oficial al României Nr. 408 din 24 iulie 2001
- *Legea 575/2006 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea a V-a Zone de risc natural*, Monitorul Oficial al României Nr. 726 din 14 noiembrie 2001
- *Legea 20/2006 pentru modificarea Legii nr. 171/1997 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a II-a Apa*, Monitorul Oficial al României Nr. 62 din 24 ianuarie 2006
- *Legea 289/ 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, Monitorul Oficial nr. 606 din 13 iulie 2006
- *Legea 363/2006 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, secțiunea I Rețele de transport*, Monitorul Oficial al României Nr. 806 din 26 septembrie 2006
- *Ordonanța 27/2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, Monitorul Oficial al României Nr. 328 din 29 august 2008

Documente strategice naționale

- Planul Național de Dezvoltare 2007-2013,
<http://www.fonduri-ue.ro/upload/118951881348.pdf>
- Cadrul Național Strategic de Referință 2007-2013,
<http://www.fonduri-ue.ro/upload/118786170647.pdf>

Documente strategice europene

- Agenda Teritorială Europeană (Territorial Agenda of the European Union. Towards a More Competitive and Sustainable Europe of Diverse Regions), Leipzig, 2007
http://www.mdpl.ro/_documente/dezvoltare_teritoriala/documente_strategice/Territorial%20Agenda%20of%20the%20European%20Union.pdf
- Perspectiva Europeană privind dezvoltarea spațială (European Spatial Development Perspective), Potsdam, 1999
- Carta de la Leipzig privind dezvoltarea urbană a orașelor europene (Leipzig Charter on Sustainable European Cities), Leipzig, 2007
- http://www.mdpl.ro/_documente/dezvoltare_teritoriala/documente_strategice/LEIPZIG
- Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă (Renewed EU Sustainable Development Strategy), Bruxelles, 2006
[Http://ec.europa.eu/sustainable/docs/renewed_eu_sds_en.pdf](http://ec.europa.eu/sustainable/docs/renewed_eu_sds_en.pdf)

Rapoarte ale studiilor ESPON

(http://www.espon.eu/mmp/online/website/content/projects/938/index_EN.html)

- ESPON 1.1.1 Project - *Potentials for polycentric development in Europe*, final report, edited by NORDREGIO Nordic Centre for Spatial Development, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 1.1.2 Project - *Urban-rural relations in Europe*, Final Report, edited by Christer Bengs & Kaisa Schmidt-Thomé, Centre for Urban and Regional Studies, Helsinki University of Technology, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 1.1.3 Project - *Enlargement of the European Union and the wider European Perspective as regards its Polycentric Spatial Structure*, Final Report, Edited by KTH, The Royal Institute of Technology, Sweden, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 1.2.1 Project - *Transport services and networks: territorial, trends and basic supply of infrastructure for territorial cohesion*, Final Report, Edited by University of Tours, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 1.3.2 Project *Territorial Trends of the Management of the Natural Heritage*, edited by Royal Hasköning Division Spatial Development, Netherlands, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 2.1.1 Project *Territorial Impact of EU Transport and TEN Policies*, Final Report, edited by Institute of Regional Research, University of Kiel, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 2.1.4 Project - *Territorial trends of energy services and networks and territorial impact of EU energy policy*, Final Report, edited by CEEETA - Centro de Estudos em Economia da Energia, dos Transportes e do Ambiente (Research Centre for Energy, Transport and Environment Economics), Portugal, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 2.3.2 Project - *Governance of Territorial and Urban Policies from EU to Local Level*, Final Report, Edited by Instituto Inter-Universitario de Desarrollo Local (Inter-University Institute for Local Development), University of Valencia, Spain, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 2.4.1 Project - *Territorial Trends and Policy Impacts in the Field of EU Environmental Policy*, Executive Summary, edited by Geological Survey of Finland (GTK), ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 3.2 Project - *Spatial scenarios and orientations in relation to the ESDP and Cohesion Policy*, Final Report, edited by Institut de Gestion de l'Environnement et d'Aménagement du Territoire (Institute of environmental management and territorial planning), Université Libre de Bruxelles, Belgium, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 3.3 Project - *Territorial dimension of the Lisbon-Gothenburg strategy*. Final Report Revisited, edited by CEIS Centre for International Studies on Economic Growth, University of Rome "Tor Vergata", Italy, ESPON I (2000-2006) report
- ESPON 3.4.1 Project *Europe in the world*, Final Report Vol.1, 2007, edited by RIATE Réseau Interdisciplinaire pour l'Amenagement du Territoire Europeen (Interdisciplinary Network for European Territorial Planning), France, ESPON I (2000-2006) report

Alte lucrări și rapoarte

- Cristea, Doina, *Metodologie de reconfigurare a bazei spațiale a planurilor de amenajare a teritoriului în vederea integrării în Uniunea Europeană*, UAUIM, București : Editura Universitară Ion Mincu, 2006,
- Cristea, Doina, *Teze privind dezvoltarea rurală, Conferința Registrului Urbaniștilor din România, octombrie 2008*
- European Commission - *Growing Regions, growing Europe Fourth report on economic and social cohesion*, Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007
- *Atlasul on-line al României*, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor, Programul ESPON 2006, Hypercarte Research, Eurogeographic Association. ESPON HyperAtlas România, Cuguat-TIGRIS, 2007-2008, http://www.mdlpl.ro/documente/atlas/h_analitice.htm



www.mdpl.ro

Directia Generala Strategii si Politici pentru Coeziune Teritoriala

Str. Apolodor nr.17, sector 5, Bucuresti, ROMANIA

Tel. 0372.114.520; Fax:0372.114.520

E-mail: csdtr@mdpl.ro

www.mdpl.ro